

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY

Tělesné proměny

Diplomová práce

Autor práce: Jan Mála

Vedoucí práce: Doc. Lenka Vilhelmová, ak. mal.

České Budějovice, 2014

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA

PEDAGOGICAL FACULTY

DEPARTMENT OF ART

Physical transformation

Thesis

Author: Jan Mála

Supervisor: Doc. Lenka Vilhelmová, ak. mal.

České Budějovice, 2014

Bibliografická identifikace

Název diplomové práce: Tělesné proměny

Jméno a příjmení autora: Jan Mála

Studijní obor: ZUŠ - VV

Pracoviště: Katedra výtvarné výchovy

Vedoucí diplomové práce: doc. Lenka Vilhelmová, ak. mal.

Rok obhajoby diplomové práce: 2014

Abstrakt:

Teoretická část diplomové práce by nás měla uvést do problematiky a následného rozboru a komparace tělesných modifikací, jakými jsou piercing, mikrodermální implantát, tetování a korzet v sociokulturním pojednání. Následující část bude zaměřená na rozdíly etnických kultur.

Vyústění praktické části vychází z teoretických znalostí, ze kterých by se finálním produktem stal drobný manuál, jenž by představil laické veřejnosti tuto problematiku záměrných tělesných transformací v hlavních bodech.

Klíčová slova: antropologie, body-art, image, korzet, mainstream, mikrodermální-implantát, modifikace, piercing, rituál, sebepojetí, subkultura, symbolika, tetování, totemismus

Bibliographical identification

Title of the graduation thesis: Physical transformation

Author's first name and surname: Jan Mála

Field of study: ZUŠ - VV

Department: Department

Supervisor: doc. Lenka Vilhelmová, ak. mal.

The year of presentation: 2014

Abstract:

The theoretical part of the thesis should bring us into the issue followed by subsequent analysis and comparison of body modifications such as piercings, microdermal implants, tattoos and corsets in the socio-cultural discourse. The following section should be focused on the differences between ethnic cultures with respect to the issue outlined.

The output of the practical part is based on theoretical knowledge, basic manual should be the final product, which would introduce the issue of deliberate physical transformation of the main points to the general public.

Keywords: antropology, body-art, corset, image, mainstream, microdermal-implant, modification, piercing, ritual, self-concept, self-image, subculture, tattoo, totemism

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Podpis studenta

Datum.....

Poděkování

Děkuji doc. Lence Vilhelmové, ak. mal. za odborné rady, vedení, pomoc a laskavý přístup při vedení magisterské práce.

Jan Mála

Obsah

Úvod

I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Počáteční formy proměn	11
2 Modifikace jako tvořitel osobnosti	14
2.1 Člověk, já osobnost	16
3 Orientace na místo a čas	20
4 Sociální role a tělesné proměny	23
5 Spojnice napříč subkulturami	26
6 Moderní rituál	29
6.1 Tetování jako rituál	33
6.2 Piercing a jeho podoby	35
6.3 Korzet a jeho modifikované formy	37
6.4 Mikrodermální implantát	39
7 Lékařství?	41
8 Přenesený totemismus	43
9 Zbylá symbolika	45
10 Řeč modifikací	47
11 Mezikulturní kmenové dědictví	49
II PRAKTICKÁ ČÁST	51
12 Vzorová výuková hodina tělesných proměn	52
13 Praktická část	55
Závěr	59
Seznam použité literatury	61
Obrazové přílohy	64
Seznam obrazových příloh	64
Zdroje obrazových příloh	81

Úvod

“There is no nation on Earth that does not know this phenomenon” Charles Darwin

Je překvapující, když naleznete publikaci, která je 15 let stará a poukazuje na praktiky, které i v dnešní uvolněné době nejsou zcela akceptovatelné na veřejnosti. Přistoupíme-li k výběru subtémat obsažených v této práci, jejímž základem je tetování, byly vybrány ty modifikace, jež se skrze tetování propojují. Budou zde obsažena témata jako piercing, mikrodermální implantát, korzet a jeho modifikované formy, jež doplní tetování jakožto hlavního představitele této práce.

Sebeprezentace skrze vizuální podobu je jednou z hlavních motivací vzniku této práce. Zaměříme se zde na postmodernu východu, kde vzniká čím dál více pomyslná inovace v takzvaném „mišmaši“ estetik současné doby. V první kapitole přiblížíme historický vývoj a vznik jednotlivých technik. V následující kapitole se ubereme k tématu, kdy tyto modifikace tvoří výraznou část osobnosti. Sebepojetí je určováno v každém z nás zcela diametrálně odlišným úhlem pohledu, a totéž se děje v nazírání na lidi s pozměněným výrazem ze strany společnosti. Jak vnímat a chápat tyto lidi? Už jsme přijali tento fenomén za svůj i v našich oblastech, kde nemají tyto praktiky takové hluboké tradice? Skrze tyto otázky budeme přistupovat v kapitolách Místo a čas, či Sociální role.

Tělo vždy vnímáme jako celek, proto i tělesná proměna by měla korespondovat s celkovým estetickým dojmem, který z nás bude vyzařovat. Jestli je tomu tak, nebo ne, můžeme nahlédnout až po hlubokém zkoumání a propojení příčin vzniku těchto praktik v našem prostředí. Protože pohled na podobu lidské identity může mít nespočet perspektiv.

Lidské tělo je velice flexibilní, na což poukazuje i tělesná konstituce, kterou lze měnit až v nadměrné velikosti. Trendy jsou určujícími faktory, jak budou lidé v dané časové přímce vypadat. Tento faktor má za následek někdy až fatální zásahy, kdy jde stranou praktičnost, pohodlí a člověk se ubírá směrem k bolesti a nepříjemným pocitům, které mohou mít za následek až psychický rozklad nositele, jen aby se přiblížil ideálu či mainstreamu: Mainstream označuje vazbu či snahu přiblížení se k hlavnímu stylovému proudu doby (Průcha 2009: 116).

U žen či mužů byl tento společenský fakt zaznamenán především v dobách korzetového stahování. Trendy, vzory a dobové ideály jsou jedněmi z největších tyranů

lidských osobností. Můžeme říci, že lidé jsou se svými těly ve velké míře nespokojeni a snaží se na změně stále pracovat. Od diet počínaje, přes vnější zdobení, konče až nejrůznějšími výdobytky moderní doby, jakými jsou silikonové implantáty.

Hlavním tématem, které se stává čím dál více spojnicí dnešních subkultur, je tetování, které zde bude hlavním nosným tématem, navazujícím na předchozí bakalářskou práci. Tato masová rozšířenost a propojenost skrze neslučitelné bude obsažena v kapitole Spojnice subkultur.

Jak následně přežívají proměny v jednotlivých dekadách života? Účesy, make-up, vousy, piercing jsou ve většině případů vratné proměny, ale co tetování a jeho výběr? Není právě tetování nejrizikovější skupinou se zavřenými dveřmi zpět? Neposkytují pomyslná druhá vrátka pouze možnosti volby místa, kam se tetování umístí?

V kapitolách Moderní rituál, Lékařství či Totemismus a zbylá symbolika budeme odpovídat na otázky, do jaké míry chápeme obsah sdělení skrze transformace těla. Lze dnes najít v rozsáhlých proměnách prvky sebenenávisti, nejsou tito jedinci vnitřní silou nuceni k uspokojení potřeby poškodit čistotu těla? Mohou zde vystupovat na povrch určité archetypální patologické jevy?

Nejsou vlasy právě tou největší přirozenou modifikací těla, jejíž image pouze regulujeme? Nemohou být právě tím nejzásadnějším a nejpřirozenějším prvkem a zároveň zásahem na lidském těle? Jsou pro nás tyto modifikace pouhými estetickými zásahy, nebo pocítujeme dědictví v kulturních tradicích či lékařství obsažené v těchto zásazích? Zdědili jsme archetypálně přenesenou symboliku či totemické prvky a nevíme, jak s nimi nakládat?

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Počáteční formy proměn

Vznik tetování není možné zcela přesně datovat, ale je předpokládáno, že bylo praktikováno již v mladém Paleolitu. Ostré kosti, či úštěpky nebyly užívány jen jako výrobní pomůcky, ale také k zanesení pigmentu pod kůži, či při praktikování prapůvodní formy piercingu pro nošení prvních náušnic (Green 2003: 8).

Klíčovým místem vzniku tetování a piercingu je Egypt, přičemž byl piercing objeven již u egyptských mumií. Zaměříme-li se na tetování, které je největším hmatatelným důkazem, musíme přistoupit k plastikám, které se nám zachovaly v dostatečné míře spolu s mumii, abychom z nich mohly vyčíst důležité informace o těchto praktikách.

V Egyptě byly nalezeny sošky datované do 4. tisíciletí př. n. l., které jsou možnými identifikátory tetování již v předdynastickém období. Nalezené figurky jsou výhradně ženské modely, jež mají na sobě vzory nápadně připomínající tvary z již praktikovaného tetování pozdějšího období. Doložitelná fakta o praktikování jsou ale doložena až k letům kolem 2160 př. n. l., kdy tyto figurky byly nalezeny spolu s mumifikovanými těly. Egyptské vzory byly přejaty nejspíše od nedaleké Núbijské kultury, ale není již známo, zda Núbijci přisuzovali stejný erotický význam těmto zásahům jako sami Egyptané. Tyto egyptské sošky měly probouzet v novém posmrtném životě primitivní sexuální instinkty. Tetování zajisté v Egyptě hrálo svou úlohu, kdy v podobě teček a trojúhelníků vytvářelo obrazce bohů. Stejně obrazce dokládají i porcelánové předměty, kde byl vyobrazen bůh Bes, který má dodnes v tetování velkou symboliku (Tattoo life 2012: 44–47)

Díky nalezení reálných pozůstatků mumií můžeme vyvrátit teorii, že bylo tetování či piercing pouze výsadou nižší společnosti, jako tomu bylo u tanečnic (Thorne 2012: 27).

Jedním z motivů procházejících napříč prastarými kulturami, jako byl Egypt nebo Japonsko, byl lotos, neboli vodní leknín, který měl v těchto kulturách významné zastoupení, jenž propojuje nevědomky skrze tetování zcela odlišné kultury (Watkins 2011: 16).

Ve srovnání Orientu a Asie oproti evropské kultuře přinášíme zjištění, že křesťansky ovlivněný svět Evropy užíval metody tetování k označování, ve srovnání s orientálním a asijským světem, kde se primárně kladl důraz na duchovní stránku. Tetování mnohdy symbolizovalo čistotu oproti Evropě, kde takto byli označováni pouze zločinci. Postupem času se ale i v orientálně-asijských zemích měnily metody do

podoby trestu. Čas však neúprosně vynesl tělesné modifikace zpět na výsluní jako vznešené umění (Green 2003: 11–12).

Piercing je považován za jeden z nejstarších postupů pro přizpůsobení kýženého vizuálního stylu.

Piercing Bible: Piercing je velice těžké zařadit do přesného časového období oproti tetování. Vpichy na kůži se mnohdy zatahly, jedinými pozůstatky pro identifikaci tohoto fenoménu jsou šperky z vzácných kovů. Pokud se však jednalo o přírodní pomůcky, či materiály, ze kterých byly ozdoby těla zhotoveny, jako je bambusové dřívko, či tvrdá dřeva, je zcela nemožné datovat tyto zásahy piercingem (Angel 2009: 11–12).

Piercing: Za nejstarší modifikace můžeme považovat propíchnuté a roztažené ušní lalůčky. Prvotní známky o piercingu jsou datovány asi 8500 let př. n. l. Tyto modifikace byly zakořeněny od pravěkých dob, ale také opět jako významný prvek v Egyptě, nebo jako nedílný prvek součást image mořeplavců. Novou metodou současné kultury 20. a 21. století je až příčný piercing lalůčku, který se stal jednou z mála inovací po mnoha staletích (Randall 1998: 71).

Piercing Bible: Klasický typ zdobení ušních chrupavek přeživší do dnešních dob ve zcela nezměněné podobě přežívá u afrických Masajů, kteří využívají zuby či drápy leoparda (Angel 2009: 12–13).

Ve 30. letech minulého století však přichází módní vlna, kdy začínají takzvané ušní klipsy, které nahrazovaly klasický vpich, vytlačovat klasické formy náušnic. Rozmach zažívá i v dnešní době oblíbené roztahování ušních lalůček za pomoci tzv. Plug náušnic, které je doloženo v kulturách Peru, Mexika a Mezoameriky. Kultura Evropy, která žije pod výrazným vlivem křesťanství, označovala zásahy do těla vždy jako znečištění oproti přírodním národům (Angel 2009: 13).

Do tělesných úprav datované do nejstarších dob civilizace lze také vřadit i plastické zákroky, které by nám zde korespondovaly s novou záležitostí jako je mikrodermální zásah do organismu. „*Plastická chirurgie není nový jev. V dějinách ji lze vysledovat až do prvního tisíciletí před naším letopočtem. První plastická chirurgie byla popsána v Indii, kde byla provedena rekonstrukce nosu u osob, kterým byl nos useknut jako forma trestu.*“¹

---

¹Ehrenfeld 2013: 66.

Toto bychom mohli zařadit do úprav za účelem náhrady, dnes je ale polovina nejrůznějších zákroků prováděna na základě psychických nutkání nositele, kdy se ostatní naše již zmíněné transformace jistě mezi tyto potřeby také řadí.

U hindské kultury fungují šperky jako prevence v rámci ochrany organismu, což ale z dnešního pohledu definujeme spíše jako psychickou podporu jedince (Randall 1998: 76).

Možná máme dodnes v Evropě zakořeněný pocit, že spojení tetování a piercingu je výsadou zločinců, kriminálků a lehkých žen. Proč však není takto nahlíženo i na drastické zužování pasu u žen? K této tématice se dostaneme v kapitole Korzet a jeho modifikované formy, kde nastíníme problematiku společností tolerované deformace těla.

Bez vlasů by byla velkou mírou také setřena rozdílnost vzhledu, ale i genderu. Na první pohled bychom bez přihlídnutí k tělesné konstituci vypadali všichni velice podobně. Tento odkaz nás přivádí zpět k vězeňskému prostředí, kde je tento jev dnes v mnoha místech zapomenut. Důvod ostříhání vězňů není pouze prevence proti parazitům, ale také má v sobě prvek potření individualizace v těchto zařízeních. Tyto a další úpravy slouží k zařazení vězňů do jednotlivých skupin, které jsou vůči sobě jejich prostřednictvím vymezeny.

2 Modifikace jako tvůrce osobnosti

Vše, co modifikujeme na své tělesné schránce, má vždy nějaký důvod, kde bychom odkázali především na kmenové rituály zmíněné v dalších kapitolách. Můžeme mluvit o piercingu, tetování, ale také permanentním make-upu nebo o vlasech a vousech, které jsou jedny ze zásadních pro každého jedince. Kontext tělesné proměny sem vřazuje i takové zásahy, jako jsou výše zmíněné vlasy a vousy, které jsou pouze na vnějšku a neprocházejí skrze organismus.

Oči spolu s ústy jsou jedněmi z nejvíce přitažlivých prvků osobnosti, proto jsou také dnes častým zájmem úprav. Jednou z nejextrémnějších forem modifikace je v současnosti zbarvení očního bělma. Jelikož je dnes chrup také jedním z prvních odrazů o dané osobě, je mu věnována velká pozornost.

Malování permanentních linií (permanentní make-up) u ženské populace v obličejových partiích, jež v dnešní době někdy nahrazuje klasické metody a postupně se také zařazuje mezi klasické metody líčení, je jedním z přenesených prvků archetypálních vzpomínek. Do jisté míry je však tento akt nevratným krokem, kdy i po odstranění vznikají skvrny nebo nepříjemné stopy. Jen časem i permanentní stopy získávají světlejší odstíny. Tyto praktiky trvalých linií byly využívány již v Egyptě, kde pro zvýraznění linek bylo užíváno zanášení černého pigmentu pod pokožku místo přírodního obočí, které bylo odstraněno. Líčením je dosahováno podtržení charismatických rysů obličeje, ale je považováno také za jednu z forem masky (Watkins 2011: 102). Permanentní forma má již charakter, který nemůžeme na základě definice masky za masku označit. Představitel masky a zástupce líčení pro nás může být například oblékání a líčení japonských gejš.

Naopak u mužské populace by se dalo předpokládat, že archetypální prvek vousů se ve velké míře promítá i dodnes, který nás spojuje s pravěkými předky. Právě vousy u mužů jsou jedním z nejsilněji zakořeněných archetypálních projevů, kdy si muži nechávají v současné kultuře silný plnovous na důkaz dřívějšího patriarchálního systému.

Naopak u ženské populace jde o korzetové stahování, které není výhradou žen, a je spíše společensky nutným pohnutkem.

Při otázkách, zda vytváříme osobitost, se ale potýkáme stále s otázkou, zda snaha odlišit se nebude potlačena a nenastane okamžik, kdy vznikne pravý opak, a všichni

modifikovaní jedinci budou splývat v jednu subkulturní skupinu členěnou na dané zásahy.

Tomuto fenoménu mnohem lépe například odolávají cirkusoví artisté, kteří se odlišují již stovky let za účelem záměrného vytvoření ikonicky rozpoznatelné postavy, například klauna. Toto nás přivádí na druhou stranu této problematiky, kdy od odlišení přistupujeme k záměrnému vytvoření předdefinovaného vzoru za pomoci výrazových prostředků.

Podle výzkumů londýnské univerzity pod vedením Virera Swamiho již v současnosti nejste řazeni mezi blázny a podivíny, ale můžeme se již bavit o součásti kultury moderní doby, čili mainstreamového proudu. Tetování není již určeno společenskou třídou či genderem a etnickou příslušností (Ehrenfeld 2013: 66–67).

Když budeme mluvit o modifikacích, zcela jistě nás napadne, jak můžeme proměnit svůj zevnějšek k nepoznání od své původní podoby. Piercing může být pomocník k podtržení výrazných rysů v obličeji, či jiných místech. Žádný obličej není symetrický, piercing ale může dopomoci k zásadnímu odbourání symetričnosti, pokud je umístěn na jedné straně obličeje. Může mít ale také opačný vliv, pokud je umístěn například v bradě, či v prohlubni pod nosem. Můžeme tímto zásahem měnit dojem k větší symetričnosti obličeje. Z pomyslné symetrie se snažíme vymanit, nebo naopak se jí co nejvíce přiblížit. Po psychologické stránce může nositeli, či nositelce nahrazovat i znaménko krásy.

Ať jde o jakoukoli podobu proměny člověka, vždy také s touto osobou také i zaniká, je pouze nositelem v určitém časovém úseku. Malba či socha má větší potenciál přenášet hodnoty a tradice oproti těmto praktikám, paradoxně jsou zde tyto zásahy stejně dlouho jako samo výtvarné umění. Mohou být představiteli zaniklých civilizací a dokládat je až do současnosti. Tetování jako malba přenáší určité příběhy a dobové hodnoty. Má jistě svůj podíl v přežívání historických poznatků, jako samotné výtvarné umění. Všechny modifikace vyvolávají otázky, jak takovýto člověk byl či je vzdělaný, když je ochoten podstoupit tyto zásahy (Schiffmacher 2012: 6).

Psychické potřeby nutí jedince změnit zevnějšek dobrovolně v důsledku adrenalinu, či zvětšení důležitých okamžiků, nebo vzpomínky na blízké osoby.

„Tělo se stává designérským produktem a objektem, do kterého musí být investováno.“²

---

² Fialová 2001: 36.

Tetování, piercing, mikrodermální variace a korzet mohou být někdy obdobnou formou šílenství jako kulturistika, která pracuje s vizuální podobou lidského těla. Lidé někdy žijí ve zkreslených představách svého ideálu, který není téměř nikdy naplněn. Tyto nejrůznější metody jsou články dopomáhajícími ke zlepšení image svého těla. Jedná se o stejný psychický prvek, jakým je zrcadlo u anorektických dívek.

2.1 Člověk, já jako osobnost

Každá úprava, kterou provádíme, či záměr, který realizujeme, by měl vycházet z našeho nitra, nikoli z vnějšího naléhání a nátlaku na naši osobu z okolí, či mediálních prostředků.

Existence a uvědomění sebe sama v kombinaci se zpětnou vazbou ze společnosti udává pocit já, hledáme a získáváme svou identitu a pravé bytí (Olšovský 2005: 88). Na tomto základu máme každý jinou osobnost.

Osobnost ale získáváme tehdy, kdy přijímáme celistvý odraz formovaný vlastnostmi a stáváme se tak jedinečnými (Olšovský 2005: 141).

Nevědomí či archetyp hraje také při výběru zásahu do vlastního těla významnou roli, kterou nemůžeme vždy racionálně odůvodnit, jelikož je skryto hluboko v mysli jedince, či mezigeneračně propojeno.

Archetypem máme také na mysli symboly, či v nitru uchované obrazy uložené v nevědomí (Olšovský 2005: 14).

Z těchto příčin nelze vyvodit a zcela přesně určit, proč se nám například líbí daná proměna, či modifikace. Zde z nás promlouvají citové reakce, které v nás vyvolávají barevné kreace piercingu, tetování, nebo stylové a typové provedení korzetu či implantátu. Musí být však brána v potaz i jedinečná tělesná konstituce, která ne vždy umožňuje dosáhnout kýženého záměru.

Zde se opět vracíme k pocitům každé osobnosti, ze které vystupují tyto potřeby na povrch. Zda je nám tato barevnost příjemná, či nikoli, nebo je-li pro nás tento materiál, který prochází naším tělem, příjemný a co v nás vyvolává. Kdybychom zde tuto část procesu vynechali, tak by i naše psychika pracovala spolu s organismem a bylo by zpomaleno také nezbytně důležité hojení, či ztotožnění se s proměnou.

Je bolest dnes jednou z největších překážek? Není lokální umrtvování při provádění jakékoli formy modifikace spíše protichůdným zásahem, kdy zásadním prvkem při těchto praktikách je právě bolest, která je jedním z nejdůležitějších psychických

prožitků při vytváření naší představy, kdy se v těle uvolňuje adrenalin? Mentální úroveň je jedním z faktorů, kdy je jedinec způsobilý po psychické úrovni pro drobnou úpravu či zásah. Opačný případ může vést k rozporu, kdy se daná osoba cítí a vidí jako spokojená, ale z pohledu okolí může být zatracována i za malé zákroky. Do tohoto tématu také spadá zásah tržního hospodářství, kdy jsou i tyto zákroky již běžně brány bohužel jako business, v němž již tyto praktiky neslouží jako znak vyššího postavení ani jako doklad toho, že si je musel dotyčný zasloužit.

„Jedinec s nepřiměřeným a nepravdivým sebepojetím je lehce zranitelný, protože musí stále počítat s možností, že bude konfrontován s neočekávanými reakcemi druhých lidí. Výsledkem toho je pak úzkost a obranné reakce.“³

Pokud budeme chtít pochopit vnímání okolí ze strany těchto lidí, může se nám zdát, že nás tyto reakce zavedou do krajnosti prezentované médií jako monstra. Jaký je tedy rozpor mezi vnitřním sebepojetím, pohledem okolí a krajně i médií? Jak jsou mediálně prezentováni obézní lidé v rozporu s přiměřenou tělesnou dispozicí? Můžeme mít stejné rozporuplné námitky i proti těmto jedincům s rozsáhlými zásahy? Zaujetí proti obezitě, za kterou stojí nejen genetické dispozice, ale také psychická onemocnění, je obdobné i u piercingu, implantátů či tetování a v neposlední řadě i korzetu. Vnitřní potřeby nitra jsou uspokojovány za pomoci kovových, silikonových implantátů, barviva vpraveného pod pokožku, nebo dlouhodobého stahování. Všechny tyto praktiky mají společný základ v uspokojení potřeby sebe sama. Na těchto cestách můžeme, ale také nemusíme najít identitu sebe sama.

Identitou máme na mysli to, jak nás vnímá okolí, v podstatě náš základní výraz ve společnosti. Odpovědnost za toto vše ale máme jen už my sami (Olšovský 2005: 81).

Vystavování tlaku ze strany médií nutí společnost k zařazování a obecnému slepému nálepkování. Plastická chirurgie je mediálně uznávaná a vyzdvihuje na odiv prsní implantáty, či neúměrné zvětšování rtů za pomoci botoxu a obdobné zákroky. Tento fenomén však rovnocenně nefunguje u všech změn. Proč?

Působí ještě nějakým způsobem reprezentativně takovéto tělo? Zde bude reakce ze strany mnoha lidí mnohdy zcela souhlasná, ale můžeme tento fakt také negovat. Módní návrháři současné doby využívají nejen ideálních postav, ale i lidí s rozsáhlými modifikacemi, a přicházejí zpět na výsluní módních mol i lidé plnějších tvarů. Za jeden výrazný příklad současného modelingu můžeme uvést Zombie boye, vlastním jménem

---

³ Fialová 2001: 28.

Rick Genest, jehož celé tělo pokrývá tetovaný skelet. Proto si pokládáme otázku, jsme již na takto modifikované jedince připraveni, nebo jen sociální tabu dané společností nás nutí vnitřně přijmout odmítání? Není tato hranice ovlivnění společností pouze záštitou, pod kterou se mnoho jedinců schovává, aby nepřesahovalo bariéry společenských konvencí?

Je tedy namísto říci, jsou-li tito jedinci vystavováni na odív na prestižních stanicích, proč tedy vytváří společnost opovrhující pohled a bariéry vůči těmto jedincům mimo tyto paradoxně uznávané kruhy? Na mediální obraz modelek a modelů mohou reagovat extrémní úpravy těla především jako negace prezentovaných estetických ideálů.

Je pro lidi dnes extrémní vyhublost až anorexie stále ideál krásy? Proč jsou lidé s tetováním či jinými úpravami těla označováni za šílence, primitivy? Neměli bychom za větší problematickou skupinu s mnohem zásadnějším dopadem na dospívající vrstvu označit právě onen mediální obraz vyhublých vzorů v modelingu?

Předsudky ze strany společnosti jsou neobjektivní, kdy je vystavováno tělo modelky s váhovým deficitem, či extrémními prsními implantáty a na druhém pólu stojí zcela běžný průměrný člověk s výtvarnými, či fotografickými projevy na pokožce těla, či roztaženými ušními lalůčky, jímž je zásadně opovrhováno. Oproti nim je korzet společností přijímán, navzdory zásadním zdravotním rizikům, které jsou s ním spojeny.

Pro lidi může být proměna tělesné schránky pomyslným tunelem s intenzivním světlem na konci, kterého chtějí dosáhnout skrze svou individuální proměnu. Tento pomyslný tunel se také stává fixním bodem lidí, kteří nejsou společensky ustálení a směřují k jistému bodu skrze kontroverzní kroky, jakými mohou být proměny lidského těla, stejně jako v případě terapeutického přístupu, kdy terapeut pracuje s pomyslným bodem, ke kterému svého klienta vede.

S každým procesem úpravy těla je spojeno předávání příběhů klientů, ať už sdílených, nebo vnitřních. Tyto příběhy vědomky, či nevědomky z předchozích generací mohou být archetypálně skryty v každém z nás. Příznačná slova pro tyto skryté či viditelně provedené proměny věci by byla „věci se dějí a lidé se mění“.

U některých jedinců se tělesná proměna stane s obdobnou rychlostí, jak rychlý, krátký byl podnět. Toto v minulosti nebylo myslitelné a člověk musel pomalu na stupnici velikosti zásahu růst. Dnes bychom mohli tuto rychlost k tomuto přirovnání přiřadit, protože v současné době není problémem rychlost provedení, ale spíše fyzický stav jedince.

Jednoho dne však může přijít zlomový bod, kdy by se pohled na modifikace zcela otočil, a staly by se spíše bariérou. Časy, které určovaly směr například tetovaných rokových hvězd, by se zpětným ohlédnutím daly označit za dobové klišé.

Příliv současné literatury mapující nejenom subkultury zabývající se estetikou ale i modifikací těla dokládá mapování intelektualismu současné kultury v protipólu k uchování tradic prapůvodních kultur. Dalo by se říci, že na konci všech kultur, kmenů či sebe prezentace vzniká extrém, který je vždy v rozporu se společností a končí v debatách, jak k těmto lidem přistupovat.

3 Orientace na místo a čas

„Tělo jako objekt sociálního a kulturního vývoje podléhá měnícím se normám a hodnotám. (mění se v různých kulturách, epochách nebo prostředích), které ovlivňují naše sebepojetí“⁴

Tato citace názorně dokládá, jak velký sociální a kulturní dopad nás přesahuje v nadvládě nad naším tělem.

V postmoderně se obracíme zpět k duchovním obsahům, námi již zapomenutým, ke kterým se dostáváme zpět skrze rozpomínání (Olšovský 2005: 155).

Tělesné proměny můžeme definovat jako kulturní vzorec využívaný v dané lokalitě.

Tak jako měly evropské země nejrůznější podoby erbů, tak i v novém světě měly jednotlivé národy tetované, či charizmatičké piercingy a kreace korzetů, které udávaly, ke komu jedinec náleží. Je zde spojitost v potřebě označování se, kdy i dnes potřebujeme jistou náležitost k nějaké skupině, ideje nebo vzoru (Green 2003: 13).

Časový vývoj nese určité osobité prvky, kterými se proměňujeme a vyznačujeme, ať jde o vzor, míru rozsahu, typ zásahu, nebo interpretace symbolů, které čteme. Datum může být jedním z faktorů pro tvorbu modifikace. Významný den v přerodu v muže, den narození sebe sama či ratolesti, nebo jiné významné výročí či časový úsek.

Můžeme také připodobnit střetávání se lidí v takzvaných životních cestách křížících se jako motivy na tělech nositelů. Nejen motivy, ale jednotlivé formy tělesných proměn se vzájemně na tělesných schránkách kombinují a navzájem kříží a vznikají tak nejrůznější nové atypické variace.

Formy modifikací měly významnou roli v kmenových společnostech, ve kterých měla takováto modifikace vždy své opodstatnění, jeho se jí dnes ve zcela odlišné sociální kultuře dostává jen velice zřídka. Bez přechodných rituálů a tělesných proměn zcela běžně uzavíráme sňatky, nebo bez příslušného zásahu do našeho organismu budeme stále příslušníkem rodové linie. Toto je velikou odlišností od soudobé společnosti. Příbuzenskou linii a hierarchii lze díky tetování a jinému zdobení těla velice dobře využít při zkoumání ostatků a rodových větví v epochách lidstva.

Typy tělesných transformací byly dříve určovány především místem. S příchodem kolonizací a čím dál tím běžnějším cestováním a pohybem po kontinentech se tyto praktiky začaly postupně rozširovat i v lokalitách, kde pozbývaly původních vazeb.

---

⁴ Fialová 2001: 53.

Především internet je hlavním ničitelem tradičních kulturních motivů a praktik. Dnes není výjimkou, že rodové zdobení obličejových partií s náčelnickými vzory může nosit Evropan, který o honosnosti a hodnotě této symboliky zná zcela útržkovité informace, nebo v té nejhorší možné podobě zcela žádné a cítí pouze estetickou potřebu. Pro tyto následníky tradičních kultur mohou tyto rozmařilosti současné společnosti být velkým zneuctěním prastaré kultury, ale také hanbou samotného nositele neznalého dané kultury.

Proto je zeměpisné rozšíření nepochybně jedním z hlavních motivací rozdílnosti proměn na daných kontinentech. Pravěcí lidé se maskovali nejrůznějšími pigmenty krátkodobě, či déletrvajícím materiálem, tyto masky fungovaly nejen jako odraz jejich nálady, ale také podtržení výrazu obličeje, což koresponduje s kapitolou, ve které mluvíme o podtržení výrazových linek za pomoci například piercingového zásahu, či o permanentním make-upu.

Piercing, stejně jako tetování, je v mnoha kmenech využíván jako akupunktura nebo obřadní iniciace (Thorne 2012: 27).

Dodnes přežívají vzory a praktiky, jichž se původní obyvatelé nechtějí vzdát, protože symbolika nesena v těchto praktikách má velikou úctu ke kultu předků, zvyklostem předešlých generací, ale také k samotným předkům neseným v těchto praktikách, skrze totemismus, ke kterému přistoupíme v jedné z dalších kapitol. Tak jako jsou generace propojené, tak se také vážou i transformace v mezigenerační propasti. Můžou být slučovacími prvky s generací, kterou jedinec nikdy nepoznal.

Prastaré kmeny využívaly také tetování jako doplnění oblečení, kdy motivy často simulovaly tkané vzory. Tyto vzory byly tetovány na horní partii těla, která byla obnažena. Tetování typu „suit“, čili pokrytí celého těla krom hlavy, mnohdy vypadá jako aditivní skládačka z mnoha stylů, kultur a provedení. Striktní výjimkou ale bývají japonská tetování, která přísně dodržují výrazovou linii mnohdy vytvářenou pouze jedním umělcem.

„Odlíšovat se znamenalo být cizinec, být konformní znamenalo domácí.“⁵

Slučovacími prvky v čase skrze transformace je také sexuální přitažlivost. Ta je využívána především s rozmachem plastických operací a zásahů do organismu. Dnes se tyto praktiky na sociální úrovni slučují například v pornografickém průmyslu, kde

---

⁵ Spennemann 2007: 42.

se střetávají nejrůznější modifikace jako tetování, piercing a korzety s plastickou chirurgií.

„V 90. letech výrazně vzrostl počet osob, které se podrobují zákrokům plastické chirurgie. Především jde o liposukci a zvětšování prsou. Stále více lidí volí plastickou chirurgii jako způsob, jak změnit tvar svého těla.“⁶

Jak velký posun jsme urazili k akceptování společností od dob, kdy bylo nevhodné, aby žena viktoriánské doby na veřejnosti ukázala pouze kotník?

V současnosti, kdy máme téměř neomezenou svobodu, jak slova, ale také i výrazu sebe sama, tak ale stále žijeme ve výrazu určitého nepsaného kodexu přijatelnosti. Jak vzory, tak aplikační techniky jsou závislé na kulturních a etnografických polohách.

Zásadní změnou nynější doby je, že z individuálního přístupu každého z nás se stává převrácený fenomén do podoby konformity. Mnoho jedinců má podobný motiv, či módní výstřelky, které nejsou trvalé v čase, jako tomu může být hlavně u tělesných zásahů, kdy například v době oblíbenosti tetování typu „tribal“ vzorů jsou již dávno na útlumu a přežívají na těchto jedincích, kteří podlehli módním výstřelkům 90. let. Tetování jako jediné nemůže být jednoduše „odhozeno“ jako módní výstřelek v oblečení, či korzet, který snadno sundáte, nebo piercing, jenž nenasadíte, a zůstane vám maximálně malý vpich, pokud se nejedná o dlouhodobé roztahování. Závěrem lze zhodnotit, že čas je jednou z proměnných, které hrají klíčovou roli v jakékoli tělesné modifikaci. Doba, ve které se nalézáme, určuje, jakých prvků a v jaké podobě jich budeme užívat.

---

⁶ Fialová 2001: 211.

4 Sociální role a tělesné proměny

Kultura země, ve které žijeme, je primárním, nejen specifickým systémem pro životní podmínky plné symbolů, které jsou nám předloženy, ale také určitým regulantem množství a možností vytvářet fyzické proměny. V dané lokalitě je nastavena různá sociální tolerance vůči takovýmto lidem, jak jedince bude vnímat okolí a do jaké míry bude on sám socializován.

Někdy větší, někdy menší důsledný regulant je v současnosti nejčastěji oblast zaměstnání. K tomuto tématu můžeme přistoupit skrze dress-code, který nám dává určité hranice nastavené danou společností a časovým úsekem podléhajících trendům. Dress-code dané branže může často schovat fyzickou podobu jedince, ale někdy pouze jen dočasně.

„Image podporuje nebo boří naše šance na úspěch“⁷

Dvě tváře dávané člověkem na odiv světu rozdělují svět na konformitu a volnost sebe sama. Volnost může být pohodlná, když ale dáváme na odiv své tělo skryté delším oblečením či sundaným šperkem, okolí netuší, že za touto společenskou maskou se skrývá zcela jiný pohled osobnosti. Modifikace vytváří lidi více osobitými, ale přesto společnost stále upřednostňuje nastavenou konformitu. Šperky, oblečení, tetování a vlasy jsou médiu pronásledovány a vytváří chybný úsudek o těchto nositelích. Tito lidé uvádí, že mají svoji temnou stránku v kontrastu se světlou částí. Nemusíme být ale jen sami sebou, můžeme se snažit bohužel někdy někomu podobat a využíváme tyto možnosti k připodobnění se dané osobě.

Dochází prostřednictvím tetování pouze k uchování si vzpomínky, významné události nebo jen povrchnímu odlišení či estetické potřebě? Není toto zavádějící při pomyšlení, že vzory se mohou shodovat, nebo být velice podobné? Někdo by zde mohl namítnout, že nikdy nevznikne totožná proměna, ale je zde velká propast například u piercingu, který má mnohdy jasná pravidla, kam a jak se umísťuje. Mohou být rozdílné účesy zajímavým odlišovacím prvkem, ale také se mohou dávat za vzor, kdy celebrity určují styl, a právě tady se opět dostáváme do konfliktu odlišení.

Sociální role jsou hlavní bariérou současného trendu vnějšího image stylu. Kdy od klauna očekáváme, jak bude vypadat, jaké má možnosti svůj zevnějšek po vystoupení změnit? Zcela zásadním odlišením je dočasná role či vzhled, kdy jde především

---

⁷ Fialová 2001: 68.

o interakci nositel versus společnost. Tato image je, ale u permanentních prvků nutně nemusí být, pouze chvilkovým dojmem, který na společnost působí. Jaký sociální dopad nastane při trvalém vzhledu? Nastane situace, kdy nám je odpírán náš společenský status jedince, a následně jsme odloučeni?

A teď na chvíli zpět k cirkusu, kde bylo tetování a zcela excentrické účesy v kombinaci s piercingem na sklonku osmdesátých let velkou atrakcí pro veřejnost. U těchto lidí byly tyto proměny pro jejich práci nutností, kdežto pro nás ostatní v současnosti jsou tyto proměny v pracovním poměru většinou dost velkou překážkou.

Cirkus postupem času ale stále ztrácel na atraktivitě a byl vytěšňován na hranici umění skrze extrémně někdy až ohyzdně znetvořené lidské tvory, kdy se vrátil na scénu a byl na chvíli opět velkou atrakcí. Po tomto útlumu zájmu se cirkus snaží vrátit zpět, ale již navazuje na staré tradice varietního umění, které bylo zastíněno čísly modifikovaných lidí. Medializační rozmach za pomoci cirkusu napomohl dostat tělesné proměny nejen na okraj společnosti, ale až do samého středu pomyslné smetánky dnešní společnosti, kdy již je zcela běžné, že módní mola obsahují i takové modelky a modely, kteří jsou zasaženi nejednou úpravou.

Moderní cirkus se již odpoutal a směřuje zcela jinou cestou. Současný cirkus tuto větev tělesné odlišnosti vyvedl do pozadí, kdy již není hlavní dominantou úžas nad těmito jedinci, nebo cirkusová akrobacie, ale spíše působí jako divadelní představení. Prvky údivu a senzace se při dnešním masovém šíření nejrůznějších podob zásahů do lidského těla do jisté míry ze společnosti vytratily. Paradoxně korzetový prvek ale u cirkusového prostředí stále přežívá jako jedna z posledních forem tělesných proměn.

Pomyslné dveře tělesných proměn nastartoval boom námořníků, herců a varietních umělců. Přesun kulturních forem a fyzických proměn bychom neměli ale přisuzovat pouze námořníkům, ale také právě cirkusovým umělcům, o kterých jsme se v této souvislosti již zmínili, protože jsou také zároveň velkými světovými cestovateli.

Na dočasné proměny, jako je tomu u cirkusu, navazuje s ním spojený body-painting, či piercing. Body-painting je starý jako lidstvo samo a nelze jej považovat za boom moderní doby, jež jej uchopila skrze výtvarné umění s příchodem performance. Prvními aplikacemi tohoto typu jsou označovány klasické podoby maskování, jakými byly mimikrické prvky válečníků, kteří v pravěku využívali přírodní pigmenty.

„Body-painting může představovat nejen specifickou formu uměleckého vyjádření, ale také kreativní zábavnou činnost, vhodnou pro dospělé i děti.“⁸

Zde vidíme, kam se i tato metoda za mnoho tisíciletí posunula. Můžeme jej zachytit v moderních militárních jednotkách, ale také i ve hře pro děti. Zde vidíme posun, který dokládáme jako pomocné vodítko ideologie, kam se posouvají tyto techniky a filozofie tělesných proměn.

U tetování nalézáme větší zodpovědnost u žen, které myslí v dalekosáhlejších souvislostech oproti mužům. Berou v potaz zaměstnání, těhotenství a sociální přihlídnutí. Avšak u šperků, které nejsou dnes výsadou žen, je tomu naopak. Šperk zdobící ženské tělo se zdá být lehký odstranitelný. Z dlouhodobého hlediska však může být tělo zasaženo chirurgickým zásahem, který bude znatelný i za mnoho let. Vrátime-li se k maskování a dávání na odiv své pomyslné společenské masky, musíme definovat přesný termín maska v souvislosti s tělesnými modifikacemi.

Tetování nemůže být bráno jako maska v pravém slova smyslu, jelikož je permanentním a identifikačním prvkem. Za projev masky by se mohl spíše označit piercing, který po nasazení utváří onen „jiný“ vizuální dojem, je zde nutný vztah v časovém úseku modifikace - nositel (Erban 2012: 122–123). Proměna slova maska může být změněna až do podoby, kdy nositel utváří pomyslnou sociální, vizuální a charakterovou masku, kterou ve své podstatě významu není.

---

⁸ Ebelová 2012: 37.

5 Spojnice napříč subkulturami

Subkultury do této části práce byly zařazeny, jelikož jsou právě oním podhoubím, kde tyto transformace rostou a přenášejí se do otevřené kultury. Na základě průzkumu, co je hlavní spojnici maximálně protichůdných postojů, byly vybrány námi vybrané transformační proměny, jež prochází napříč radikálními skupinami.

Subkultury obecně vždy potřebují podpůrné prvky, které dopomáhají k jejich vyjádření.

Subkultury jsou definovány na základě slučování či sdružování jedinců s podobnými hodnotami, normami, postoji, či vzorci chování v uměle vytvořeném prostředí se specifickými odlišnostmi oproti společnosti. Pro styl subkultury je důležitý vzhled a vystupování či kmenový slang (Smolík 2010: 24–36). V současném podvědomí se bavíme o takzvaných urban-tribes, neo-tribes čili o městských kmenech.

Odlišnost je alfou a omegou pro vyjádření podstaty subkultur. V kontextu s naší prací není podstatou výčet subkultur a jejich typické využívání tělesných proměn. Nýbrž skrze tyto proměny objasníme podstatu a pochopení vzniku proměn a následné spojnice, které doprovází průřezově téměř všechny skupiny.

Lze snad skrze tyto proměny, které jsou dnes na denním pořádku, ještě šokovat společnost? Kde je dnešní hledání opozice? Kulturní režimy, vůči kterým se předešlé generace stavěly, jsou dávno pryč, není-li potřeba zdůrazňovat opoziční postoj, proč stále přežívají dnešní urban-tribes?

Potřeba odlišení se paradoxně stává pouze jakýmsi společenským požadavkem, nikoli vyjádřením svobody (Smolík 2010: 82).

Subkultury hledají způsob vyjádření své identity, popřípadě dobytí pozice na poli společnosti, která uvolí přípuštění popřípadě až k onomu hlavnímu proudu (Hebdige 2012: 137).

Subkultury mohou být krabičkami, které otevíráme a hledáme sami sebe. Jelikož námi zmíněná témata tělesných proměn jsou obsažena téměř v každé krabičce, vybíráme si mnohdy jen určité prvky, které spojujeme v neorganický celek. Paradoxním jevem v této situaci nekonzistentního celku je tetování, které provází osobnosti skupin od Straight-edge až po Hardcore scénu.

Zaměříme se zde na otázku, proč právě tetování, formy piercingu spolu s korzetem prochází napříč undergroundem či mainstreamem, musíme se odkázat na již zmíněné archetypy, které jsme nastínili v předešlých kapitolách. Jelikož právě ony kořeny

vycházejí z nejstarších praktik proměn člověka. Odbourali-li bychom tyto zásahy, často by nám zůstaly mnohdy nekompletní kultury, které by přišly o převážný ráz vyjádření.

Na tomto základu musíme vyzdvihnout fakt, že každá tato skupina má jistý kodex, který je mnohdy mediálně zveličován a dáván do rozporu vůči společnosti. Udržení kulturních prvků mnohdy definují námi zmíněné subkultury. Na toto navazuje kontext identity, kterou se jedinci snaží vytvořit. Identitu bychom definovali jako

Jev, který je výslednicí dialektiky vztahu jedince a společnosti (Smolík 2010: 39).

V subkulturách, v nichž se střetávají nejrůznější osobnosti, jsou mnohdy prostorem pro zcela odlišné názory sebevyjádření. Mnohé prvky subkultur však vyplouvají na pomyslný obal, který definuje mainstream. Styl dané komunity se časem stává veřejným klišé, které nikoho nepobuřuje, či extrémně nezasahuje do dění společnosti (Hebdige 2012: 27).

Především v období dospívání hledají mladí svá „já“ v subkulturách. S příchodem nových alternativ, jak se vyjádřit na sociální úrovni, vzrostl i počet skupin, do kterých se mohou jedinci zařadit. Pohled většinové společnosti na příznivce jednotlivých subkultur je zkreslován množstvím předsudků. S postupem času můžeme pozorovat i samotný interní vývoj těchto skupin, do kterých se vnášejí a prolínají stále nové prvky, jež inovují tradice a hodnoty těchto systémů (Smolík 2010: 18).

Vlny rozporu či výkřiky mohou vyvolat pozdvižení, ale také mohou překonat naše očekávání. Mohou v nás vyvolávat hrůzu až odpor, a zároveň určité okouzlení, pokud necháme negativní část podstoupit, můžeme přijmout mnohé prvky za své (Hebdige 2012: 142). Již zmíněné masky nám korespondují se subkulturami, jež tento make-up nasazují k zakrytí, či podtržení příslušnosti.

Na základě dokumentů Rosse Kempa, který zkoumá specifické subkultury především vězeňského prostředí, předkládá vzniklou ideologii, jež na základě nuceného pobytu ve vězení vytváří spíše než subkultury kmenovou hierarchii. Opět se tímto navracíme k prastarému rozložení hierarchie společnosti v kontextu s tetováním. V tomto vězeňském prostředí je jediným symbolickým prvkem již zmíněné tetování. Vznikají zde dva proudy tohoto odkazu. Prvním proudem je odkaz k vnějšímu světu, či rodině skrze tetování. Druhý proud odkazuje k výše zmíněným hodnotám v hierarchii vězení.

Tak jako vězeňské prostředí dává svůj odkaz na rozdělení vnitřního celku, tak také subkultury současné společnosti dávají zpětný odraz dané společnosti.

Subkultury se mnohdy rozcházejí se společností, či mainstreamem, a mnohdy vyvolávají reakce revolty a nesouhlasu (Smolík 2010: 31).

Velkým paradoxem se však často stává fakt, že se stávají ať dobrovolně či nedobrovolně mainstreamovým proudem do kterého nikdy nechtěly zapadnout. Toto nás odkazuje k následnému rozdělení, kde jsou opět dva póly, jeden, jenž přechází někdy až nevědomky v hlavní proud, a druhý, který ortodoxně vyznává ideové tradice a nedovolí přechod v komercializaci kultury. Subkultury jsou však často vykrádány po obsahové stránce novými trendy společnosti.

Musíme však podotknout, že primárně nejsou tyto skupiny pouhými odpůrci společnosti, ve které se pohybují. Každý s tetováním nemusí dnes již primárně poukazovat na revoltu, či negativní postoj. Jdeme-li pouze po okrajích těchto skupin, vidíme bohužel jen tyto zkratkovité a obrysové karikatury. Mnohdy však probíhá pouze odraz prvků, které v dřívějších dobách fungovaly ve zcela jiném systému a ideologii, viz současný pohled na tetování.

Dnešní urban-tribes spojují symboly v tetování, či spontánní projevy. Můžeme rozdělovat tyto projevy na skryté, či veřejně prezentované. Mluvíme o znacích a kódech, které mají smysl pro danou komunitu, jak jsme již zmínili v souvislosti s vězeňským prostředím. Definujeme-li subkultury jako kmeny, již mají svébytný jazyk, ideologii, či prvky, panuje zde také i mezikulturní rivalita. Pokud určíme v našich podmínkách za kultovní subkulturu Hardcore, tak do protipólu můžeme například postavit Straight-edge, jelikož budeme mluvit o zcela diametrálních ideologiích. Důležité je však ono mísení scén za pomoci tělesných modifikací. Tyto skupiny mísí estetické, ale také až zcela nepochopitelné kombinování prvků, jež se navzájem prolínají a mnohdy vznikají nové odnože. Nelze vždy definovat celou skupinu jedním stylem, ale mnoha různými pod odnožemi jednotlivých scén, na které působí mnoho sociálně-kulturních faktorů ovlivňujících směr každého jedince.

Od poloviny 90. let se množí spíše stylová odlišnost spojená skrze pomyslné kmeny, než subkultury, které jsou mnohem sofistikovanější (Smolík 2010: 78).

Na závěr této kapitoly bychom mohli říci, že problematika městských kmenů je úzce spjata s tématem tělesných proměn a bez těchto praktik by vymizely mnohdy typické znaky, či symbolika, bez kterých nemůže odlišování vznikat. Proto subkultury můžeme pokládat i za jakýsi druhý jazyk společnosti, který byl nastíněn v uvedených kapitolách, také jako námi uvedené tetování.

6 Moderní rituál

Dnes přežívá velmi málo rituálů, než tomu bylo dříve, ale pouze malý okruh z nich je pro naši společnost vhodný (Brayfield 2007: 53).

Přistoupíme-li k rituálům moderní doby a jejich určitému objasnění, vyjmenovávali bychom mnoho úkonů, které bychom nemohli do naší kategorie zařadit. Rituály mají mnoho podob a forem. Od těch, které za rituál nemusíme ani zcela považovat, až k těm, které pro nás jsou až znetvořením lidského těla. My se zde soustředíme především na výše uvedené praktiky, skrze které prochází určitá část rituálu.

To, jak vypadáme, jak nás okolí vnímá, či kam za pomoci transformací směřujeme, je produktem přenesených rituálů. Za pomoci výrazových prostředků (vlasy, vousy, móda, tetování, implantáty a jiné) se mění naše vzezření a působení na okolí. Archaismus je obsažen v každém z nás, ale tento prvek ovlivňuje míra regrese, která vytěšňuje uložené vzpomínky lidské linie. Regrese u Evropanů má zcela odlišný rozměr než u ostrovních obyvatelů, kteří archaismus díky tradicím nevytěsní až do té míry, kdy by byl téměř potlačen. Zde navážeme, jestli neztrácíme díky globalizaci země určitý prvek autentičnosti? Nezapomínáme na tradiční hodnoty a nechceme vidět duševní dědictví, které nese prvky spiritualismu, jenž dnes není mnohdy naší kulturou přijímán s kladnými ohlasy?

Odrazem rituálu je bolest, která je obsažena u většiny transformací těla, od pomalé a méně bolestivé až k intenzivní bolesti, která uvede jedince až do stavu šoku. Porušujeme skrze rituály základní pravidla instinktu přežití, jelikož máme všechny základní potřeby již uspokojeny?

V domorodých tradicích vedl jakékoli zásahy do těla nositele šaman, který tyto obřady řídil. V současnosti v naší společnosti jsme ale jen my sami, kteří regulujeme, jak se svým tělem naložíme (Randall 1998: 82–83).

Podle badatelů antropologie vždy rituály směřovaly hlavně k lidskému tělu, které bylo dominantním prvkem. Pojem „sociální kůže“ představuje lidské plátno, které vede ke složitému procesu socializace. Zdobení těla se stalo základním jazykem, který představoval úroveň sociability. Identita je a také vždy byla hlavním představitelem lidské kultury. Archeologické nálezy dokládají, že toto bylo člověku vlastní již v době téměř před 45 000 lety (Erban 2010: 82–83).

Symbolem samotného rituálu je náčiní, které je užíváno. Technika poklepávání má zcela jiný bolestivý rozměr než tetovací strojek. Zde je rozpor, mezi kulturními tradicemi, které narušují moderní prostředky a mění nejen proces, ale také charakter samotné bolesti, která je hlavním prvkem těchto úkonů.

Kulturní kmeny nejrůznějších etnických příslušníků, které přežívají i v dnešních dobách, značně korespondují s takzvanými urban-tribes, což je označení pro subkultury současné doby, do které velkou mírou přispívá především body-art.

Od 90. let se přívrženci piercingu seskupovali do pomyslných kmenů. Dodnes přetrvávají nejrůznější formy sekt a přesvědčení, pro které je tělesná modifikace závazkem (Randall 1998: 8).

V současné době neprovádíme rituály běžně a bezmyšlenkovitě, i nahodilý podnět má hlubší kořeny, které v sobě můžeme nalézt. Zřídka vyústí spontánní podněty i v modifikaci trvalého rázu. Tělo je nositelem informací. Toto můžeme někdy brát zcela doslovně, ale je také pouze zprostředkovatelem informací. Jsme nositeli symbolů, ať už chceme, či ne. Přímo na těle nebo skrze módu, která je také formou rituálu, ke kterému se dostaneme později skrze korzet.

Náboženství je také jedním z nositelů poselství přeneseného modifikacemi. Přes tyto praktiky se vyslovují ideologie a poselství skrze svá těla. Jako ve starém Egyptě mohou lidé projít s těmito prvky do posmrtného života. Symbolem nemusí být pouze znak či číselná podoba, ale může jím být i portrét. Přenesená fotografie evokuje vzpomínky, díky nimž může jedinec uchovat nejen její určitou podobu, ale také jakým daný člověk byl, či jaké vlastnosti ho charakterizovaly.

„Jedno zásadní hledisko zdůrazňuje, že rituály legitimizující moc jsou tedy důležitým nositelem ideologie a současně poskytují účastníkům silné emoční prožitky.“⁹

Ideologie transformací těla ve společnosti může v extrémních formách pobuřovat, proto i dnes mohou být prováděny pouze v uzavřených komunitách či skupinách a dávají se společnosti zřídka na oddiv.

Toto můžeme komparovat s asijskými prvky kultury, kdy je téma tetování tabuizováno a naopak tamní deformace končetin jsou pro naši společnost někdy až zcela odsuzovány. Kdybychom klasifikovali extrémní modifikace, mohly by být ze sociálního hlediska nazývány anomáliemi skrze umělé vytvoření člověka, kterého vedlo provést tyto zásahy na základě nejrůznějších forem rituálů. Nemůžeme je klasifikovat jako

---

⁹ Eriksen 2008: 263.

přirozené, poněvadž zde zasáhla extrémním způsobem lidská psychika, která nebyla uspokojena a donutila nás provést zásah.

Srovnáme-li zde také moderní tzv. kmeny, neboli urban-tribes, které jsme již zmínili, s domorodými válečníky, onen spojník těchto kultur je opět forma rituálu. Soustředíme se především na muže, kteří vždy dobrovolně podstupovali bolestivé zákroky, někdy i rozlehlé modifikace s velice nesnesitelnou bolestí, které byly na jejich tělech prováděny.

Genderové rozdělení u proměn se mění podle míst, ale jsou i místa kombinovaná, kde určité postupy dodržovali jak muži, tak ženy. Pokud by tímto rituálem neprošli, byli si vědomi toho, že by je místní společnost neuznávala, nebo zcela odsoudila z komunity.

„Osobní symbol jedince je uznán jeho kulturou jako smysluplný, racionální, objektivní a normální.“¹⁰

Extrémním dokladem o rituálních počinech propojených s tvorbou modifikací bylo zanášení pigmentu pod pokožku za pomoci lidských úštěpků kostí, na důkaz propojení se zemřelým předkem či blízkým jedincem.

S touto technikou koresponduje jedna z forem jizvení, kdy do jizev byl vnášen popel zemřelých na přenesení duše do těla nositele. Zde si položíme otázku, zda v naší kultuře je po morální stránce vůbec možné takovéto praktiky realizovat? Jak bychom dnes v 21. století na něco takového v naší kultuře nahlíželi? Tyto praktiky se ale dodnes u některých národů praktikují.

Druhým mezníkem u těchto praktik by nás napadla otázka, jak by naše těla v této době reagovala na provádění takovéto modifikace? Ne zcela hygienické praktiky, z pohledu naší kultury, které bychom jen velice těžko snášeli.

Historické prameny uvádějí, že modifikace příslušely náčelníkům, nebo si je jedinci museli zasloužit, což nám do určité míry koresponduje s moderními sektami, do kterých jedinci mohou vstoupit až po příslušném rituálu, nebo zasvěcení.

„Rituál jako proces za účelem společenské přeměny, katarze, ztělesnění symbolických hodnot.“¹¹

Motivačním faktorem pro tvorbu tetování může být v uvozovkách pouhé přátelství, kdy svěříte své tělo do rukou člověka, který není výtvarně nadán, či neovládá technické

---

¹⁰ Bowie 2008: 67.

¹¹ Bowie 2008: 152.

řemeslo, ale vytvoří unikátní věc, která bude mít charakteristické znaky a hluboký význam pro nositele.

Svatba je jedním ze současných přenesených rituálů, ve které se kloubí mnohé prvky, ať už vědomky či nevědomky. Korzet je i dnes obsažen ve svatebních šatech. Je zde i tetování či piercing, který byl vždy při těchto událostech v mnoha prastarých kulturách či etapách soudobé společnosti. Bez těchto zásahů by se mnohdy tyto společenské rituály neobešly. Tak jako v nás jsou schované záznamy o předcích, tak i v mnoha rituálech jsou dodnes obsaženy tyto skryté pozůstatky.

Jedním typem obřadu, ač to můžeme popírat, přežívajícím i v dnešní moderní kultuře, je obřad iniciační, neboli přerod člověka v novou životní etapu, období, nebo zasvěcení do skupiny, mimo kterou stál doposud (Eriksen 2008: 148-149).

Šněrování korzetu se stalo do jisté míry každodenním rituálem. Když se ohlédneme zpět, zjistíme, že rituály, ať si to připouštíme, či ne, provádíme dnes a denně, aniž bychom si je vůbec uvědomovali, a to ať již jde o tetování, piercing, svatbu či jiné. V pozadí naší společnosti však stály do 90. let praktiky v neveřejných kruzích, jako sadomasochistické komunity, které udržovaly rituály skrze piercing (Kybalová 1996: 113).

Nejrůznější typy modifikací, i ty, které jsme zde nezmínili, se mohou stát jakousi přenesenou rituální hrou se svým tělem. Tato hra může v okolí vyvolávat rozporuplné dojmy, často se musí provádět jen v nejužším kruhu podobných přívrženců a za bariérou zavřenou od společnosti. Tehdy, kdy zdravý člověk dobrovolně hazarduje i v současné době se svým zdravím, je z našeho pohledu vnímán často jako šílenec.

Po rituálu se vždy musíme ztotožnit se svou novou podobou. Ať už jde o očištění těla, nebo fyzickou proměnu, vždy se musíme zorientovat v nové dimenzi naší tělesné podoby. Pokud se tyto úkony opakují, mohou ukazovat životní etapy, nebo cykly daného jedince.

Mnoho dotázaných uvádí, že modifikace jim dávají pocit tím, kým jsou, čím chtějí být a co je charakterizuje. Bez tohoto rituálu by nebyli tím, kým dnes jsou. Zde můžeme porovnat kmenové tradice, které měly obdobný názor na to, kým skrze vizuální působení jsou. Lidé, kteří mají pocit, že nikam nezapadají, mohou díky rituálu získat status příslušníka skupiny.

6.1 Tetování jako rituál

„Maorské tetování má nejen vyrýt do masa kresbu, ale také vštípit do mysli všechny tradice a filosofii příslušného plemene.“¹²

Kůže je jedním z nositelů, který bude vždy jedinečným médiem, které je vždy jiné, pružné a fyzicky odlišné strukturou, či velikostí dané partie. Barvy, které zanášíme pod pokožku, se odlišují nejen tonálně, ale každému člověku v těle pracují odlišným způsobem na závislosti prostředí, či kvalitě zpracování, nebo jeho umístěním. V tetování se odráží politická situace, společnost, či fyzická a mentální úroveň nositele.

„Putting on a tattoo sends a message to the outside World about the person inside you.“¹³

Na toto zde navážeme z pohledu moderní doby, kdy je podstatou, jak hluboko je tato myšlenka zakořeněna v člověku 21. století. Mnoho ztvárněných vyobrazení jsou jen ilustrativním, či textovým odrazem nositelova života. Hlubší myšlenka však nemusí být z výjevu zcela zřejmá. V této fázi zde také hraje roli význačný faktor tvůrce. Tvůrce je tím jediným, kdo by měl dokonale ztvárnit odraz vaší představy do dané transformace. Zde je tomu ale v současnosti zcela jinak, oproti tradičním kulturním zvyklostem, kdy autor ztvárňoval předem daný motiv v konvenční podobě rodových či kulturních tradic. Díky této zvyklosti můžeme dokumentovat velice prastaré vzory, které na základě těchto tradic zůstaly téměř v nezměněné podobě.

„Tetování nás spojuje v tom smyslu, že pro nás není důležitá estetika, ale spíš intimita procesu a společného zážitku.“¹⁴

Když odkážeme na bakalářskou práci, ve které se zmiňujeme o tetování ve vyšších kruzích společnosti, je zde zástupcem a nositelem vznešenosti a bohatství. Kdy vždy pouze náčelníci, nebo králové měli rozsáhlá tetovaná vyobrazení na celém těle. Tento fakt nám pomáhá v této práci korespondovat fakta se současnou kulturou, ve které jsou tyto zákroky, nejen tetování, ale dnes v 21. století především plastická chirurgie velice nákladnou peněžní sumou. Navážeme-li na tetování ve vyšších kruzích tradičních národů, je podstatné vyzdvihnout nutnost dokončení celkového rituálu.

Symbolika a rituály jsou propojeny jako konverzace dvou lidí (Smolík 2010:29).

---

¹² Lévi-Strauss 2006: 225.

¹³ Ehrenfeld 2013: 66.

¹⁴ Vladimír 518 2011: 29.

Tetování, která nebyla dokončena, byla ostudou nositele, jenž nepodstoupil obřad až do samého konce rituálu. Vyobrazené tetování v obličejových partiích má své kořeny v rodových liniích, jak ze stran otce, tak matky (Watkins 2011: 103). Proto jsou modifikace považovány i za jakousi formu chlouby.

„Zřídka kdy měla umělecká forma tolik významů jako tetování.“¹⁵

Tento odstavec vede k zamyšlení, zda není tetování také pouze jen jakousi formou sběratelství, v dnešní současné postmoderní kultuře? K tomuto se váže také forma obchodu, kdy se tetování dostává do silného propojení s tržním hospodářstvím a obecně platí, že za pěkné tetování se platí velké peníze. Tento fakt je dokladem, jak konzumní společností procházíme. Tradiční tetování bylo sice již dříve také spojeno s výměnným obchodem, kdy náčelníci platili velké sumy za tetování. Nemohli si však vybrat motiv, ani samotného tatéra, který vytvoří styl, či vzor, který se vám nyní zamlouvá z předem daného vzorníku, či je přímo navržené vámi. Zde je zásadní rozpor dnešní kultury, která za malou odměnu dodá velice špatnou věc, kterou provede člověk neznalý anatomie, či výtvarného umění, natož dokonale zvládnutého řemesla. Toto by se nikdy v klasické podobě rituálního tetování nestalo.

To, že jsou tělesné proměny propojeny s módou, jsme již zmínili, ale v čem tkví právě ono propojení? Je zde vzájemná interakce mezi oběma směry.

Tetování může imitovat textilní vzhled krajek nebo může doplňovat designové trendy, jako tomu může být i tetovaná linka na lýtku žen, imitující někdejší silonové punčocháče. Tak tomu je i u piercingu, kdy samotný šperk doplňuje tetování, či oblečení. Příkladným propojením tělesných proměn a módy je Ed Hardy, jehož tetování přešlo v proslulou módní značku využívající tetované vzory z flashových motivů, či pin-up žen.

Naprostou přenesenou podobu má ale přesah tetování, které není aplikováno již jen na pokožce nositele a dostává nový rozměr. Americká firma Vans of the wall, která se zabývá oblečením a spolupracuje s mnoha výtvarníky z celého světa, uspořádala v italském Miláně Vans Ink art show. Performance výstava, obsahovala předem připravené odlitky bot typu slip-on z kaučukové hmoty, jež simulovala po vytvrnutí a vyndání z formy tuto obuv. Podoba takto vyrobených bot měla obdobné vlastnosti jako lidská pokožka. Na tyto modely bylo následně tatuáží aplikováno mnoho vzorů vytvořených samotnými umělci a následně byly vystaveny jako umělecké dílo. Zde

---

¹⁵ Chattersson Handy 2012: 1.

vidíme, jaký přesah skrze časovou přímku a v pozměněné podobě mohou mít jak můžou tyto prastaré praktiky být ještě inovovány i dnes.

6.2 Piercing a jeho podoby

Také jako tetování může doprovázet piercing pocit uspokojení bolestí, při provádění daného zásahu, může však označovat také milník v životě.

Do 60-90 let byl piercing řazen mezi varietní umělce, až s časem pomalu pronikal po první generace takzvaných moderních primitivů, kde pomalu vystupoval z undergroundu na světlo veřejnosti i mezi celebrity (Randall 1998: 8).

Jedním z akceptovatelných a tradovaných piercingů naší evropské kultury doby byl ušní lalůček. Piercing ušních lalůčků je také jedním důležitým představitelem u šajenských děvčat.

Historické využití piercingu u šajenské indiánské kultury je propíchování ušního lalůčku v přerodu děvčete v ženu (Moore 2003: 239).

Na tyto praktiky narazíme v přenesené podobě i v naší současné kultuře, kdy je tento zásah piercingu praktikován u novorozenců ženského pohlaví.

Jako tetování i piercing, popřípadě korzetový piercing, v sobě nese prvky psychického strachu z bolesti způsobené ozdobným či jiným estetickým prvkem. Můžeme říci, že piercing je obdobně jako tetování také jedním z nositelů vzpomínek. Jednotlivé vpichy mohou zaznamenat body života a odrážejí je vzpomínkami obdobně jako jizvy, či větší zranění.

Také jako tetování, i piercing hrál určitou roli při postavení jedince ve společnosti. Dekoračním prvkem, jako v současné kultuře měl také obdobný efekt u Eskymáků, kteří kombinovali tetování spolu s piercingem. Piercing nosního chřípí, o kterém se jistě zmíníme v kapitole Lékařství?, zasahuje také do Bible, kdy Izák předal zlatý kroužek Rebece. Jednou z nejstarších kultur praktikujících piercing jsou indiánské kmeny, tak také Mayové a Aztékové, kteří si propíchávali jazyk ke komunikaci s bohy. Piercing nám zde také koresponduje s viktoriánskou módou, kde byly především hlavním trendem korzety, ale uchytil se zde nejen extrémně zúžený pas, ale také piercing prsních bradavek žen. V této době jsou také podloženy první zmínky o intimním piercingu genitálií pojmenovaném Princ Albert. (Woodoo Tattoo 2008)

Vrátíme-li se k viktoriánské éře doby 19. století, kdy se dostává piercing do silného povědomí Evropy, přináší toto období spojnici mezi piercingem a korzetovými prvky.

Piercing prsních bradavek tzv. Breast-piercing craze, typický londýnský hit kolem roku 1890 (Angel 2009: 13).

Jména a druhy piercingu mají skrze svůj plastický vzhled, modelaci či umístění také svou symboliku, jako tomu je u tetování. Typ slza může odkazovat na mytologii, kdy bohové ronili své slzy, které měli podle bájí léčivé účinky, či podobu zlata. Zlatý piercing typu slza nás zasáhne nejen vizuálním dojmem, ale nechá nás i dále pochopit hlubší význam v reálných tradicích propojujících se skrze žlutavé a téměř čisté zlato, které neuměly tradiční kultury ještě dobře zpracovávat. Jelikož často bývá šperk skryt očím veřejnosti, stává se tak jakýmsi amuletem pouze nositele. Právě zde má tato symbolika veliký význam, či praktičnost jen pro samotného nositele. Piercing v obličejí ale také podtrhuje mimické výrazy a tak umocňuje právě mimiku obličejce jedince. Některé šperkové usazení odkazuje na hinduistickou kulturu, s inspirací u indických žen.

Kroužky v nose, které měly velký boom v 90. letech, mají však kořeny ve východních kulturách, kde označovaly bohatství nositelovy rodiny (Watkins 2011: 102).

Jedním z častých piercingů žen přímo v evropském prostředí je piercing nosu, který je jedním z možných také i v islámských zemích, prováděný u nižších vrstev společnosti (Randall 1998: 96).

Mnoho lidí při dotazu k piercingu udává, že by při pokročilém věku piercing odstranili. Můžeme podotknout, že takovouto proměnu lze oproti tetování mnohem snáze odstranit. Je zde ale proto také větší míra lehkovážnosti zásahu s možností případného odstranění. Piercing ve tváři mnohdy deformuje tvářové partie a vnikají propadlá místa.

Jak jsme již zmínili, piercing můžeme využít jako pomocníka k podtržení výrazných rysů obličejce, jelikož žádný obličej není symetrický, ale také může následně především obličejové partie mnohdy navždy poznamenat. Piercing či mikrodermální implantát může dopomoci k jeho zásadnímu odbourání, pokud jej umístíme pouze na jednu stranu obličejce. Z psychologického hlediska může lidem také nahrazovat pomyslné znaménko krásy, které mohou pozbývat.

„Lidé obvykle poznají, že jsem vlk v rouše beránčím, excentrická dívka, a to i v případě, že mám na sobě kostým.“¹⁶

---

¹⁶ Randall 1998: 76.

Tímto můžeme podtrhnout názor, že piercing je především intimní záležitostí, která pomalu přešla ve výrazný esteticky působící doplněk.

Mnoho forem piercingu východní společnosti je výdobytkem moderní doby, kdy se pokoušíme zjistit, kam až můžeme zajít a jak je naše flexibilní tělo sto tyto zásahy unést.

6.3 Korzet a jeho modifikované formy

Korzetových úprav se zde lehce dotkneme skrze klasický model této úpravy. Dále se budeme ale již zabývat především moderními formami a technikami korzetového pojetí.

Korzetové stahování klasického modelu s vosím pasem, je jedním z kontroverzních témat pro kulturu 21. století. Z pohledu smýšlení, ale i vzhledu, není již typickým příkladem a vzorem jako v minulosti. Proměna korzetového zpracování podléhá současným transformačním trendům, kdy můžeme namítnout, že původní forma mnohdy bývá zanechána v blízké podobě, ale zpracování a technika vyvedení jsou zcela odlišné a nesouvisí s klasickým modelem změny, ani funkčnosti.

Dnešní mainstreamový proud nutí ženy skrze média často podlehnout a záměrně proměnit svá těla často nejen chirurgickým zákrokem. Za účelem přidružení se k určité komunitě, ať jde o Steampunk, či jiné komunity. Tyto proměny jsou dlouhodobého typu, proto se může zdát, že bude například méně bolestivým než piercing. Není tomu ale zcela tak.

Korzet byl jedním z prvních prvků, který dopomohl ženám splnit si svou estetickou identitu krásy. Korzet je velice úzce spojen s kultivováním lidského těla a sexuální přitažlivostí. Unikátním dokladem přítomnosti tohoto fenoménu formování figury je i železný korzet z doby mezi roky 1580–1600, který se zapínal ve středu zadních dílů. Kdybychom měli charakterizovat období 17. století, našly bychom rozmarnost, výstřednost a rafinovanost, kterou dámská móda oplývala. Tato charakteristika je z dnešního hlediska dovedena k dokonalosti, kdy rozmar je nejsilnějším prvkem v zásahu do lidského těla. V období baroka měl korzet za úkol stáhnout celý ženský trup. V rokoku se posunul níže, až téměř poprsí nezakrýval a jeho hlavní náplní bylo ho pozvednout (Móda 2011: 19–30).

Zde se také můžeme zmínit i o výše uvedeném piercingu ženských bradavek, který měl za úkol dosahovat jejich zvětšení.

V dobách, kdy korzety měly místo ocelových kostic velrybí kosti, mohlo někdy jejich prasknutí probodnout i samotné tělo nositelky. Viktoriánské období, významné tak pro módu ženského korzetu, propojilo i tetování s touto praktikou poněkud nevědomky. Ženy, které nosily korzet jak ve vyšší tak nižší vrstvě společnosti byly rozděleny nejen pouhým vizuálním stylem provedení textilie. Ženy z nižší třídy měly mnohdy tetování na kotníku v podobě motýla, které tehdy poukazovalo na promiskuitní ženy. Jak by se asi tvářily dnešní ženy či dívky, které takový druh tetování mají, kdyby jim byla tato informace známa? Z rozmaru zapomínáme na souvislosti a řídíme se pouze potřebami estetického uspokojení.

Korzetová deformace postavy, která tvořila výrazně zúžený pas, byla v kontrastu s mohutnými sukněmi, kdy tento vizuální dojem působil jako zcela přehnaný vzhledem k šíři ženského pasu (Kybalová 1996: 116). Zde se nám odráží ona prvotní myšlenka, kdy každá forma úpravy těla vedla do extrémních až absurdních podob.

Umělá modelace postavy přebujelých tvarů se výrazně utlumila v empirii, kdy se stal ideálem spíše trend těla splývajícího s oděvem. S druhým rokokem po roce 1810 se však vrací zpět na výsluní potřeba tvarování těla, a s ním i využití těchto praktik skrze spodní prádlo. To přichází v pozměněné podobě bez kostic a v měkkém zpracování, jak tomu může být i v současnosti. Na přelomu 19. a 20. století byla dominující esovitá prohnutí ženských těl. K tomuto fenoménu napomohly nejrůznější variace korzetů, které prohnuly tělo do kýženého tvaru S. Korzet se stal až do 20. století jedním z hlavních prvků spodního prádla. S příchodem oceli se ale roku 1829 stává dominantním prvkem právě tvarování postav (Móda 2011: 148-152).

Esovité prohnutí, vyzdvižení ženského poprsí a výrazně stažený pas byl důležitý v období belle époque. Tzv. vosí pas tvarovaný korzetem přichází s rokem 1825 (Móda 2011: 199-304).

Spojnicí tradičního korzetu a piercingu je od 90. let korzetový piercing, jenž je pouze dočasný. Tento fenomén je poměrně hodně vyhledáván pro foto účely a krátkodobé exhibice. Zde se dostáváme k tomu, co zde korzetová éra zanechala, či jaké prvky zde zůstaly. Nepřešla tato forma zužování pasu ve zcela odlišnou estetickou formu, kterou je funkční zakončení pro proplétání mašlí?

Období proměn těla, kdy zcela nefunkční zásah je prostředkem k dosažení fotografie, či body-session, může být mnohdy až absurdní. Takovéto fotografie však musí podstoupit úpravy, jelikož je vždy piercing nový a vzniká zarudnutí kolem vpichu. Otázkou je, zda jsou tyto praktiky natolik estetické, či jsou pouhým trendovým

faktorem, jež se snažíme okusit? V souvislosti s klasickým typem korzetu, který měl mnohdy za následek zdravotní potíže, jsou tyto praktiky velice podobné, kdy je odděluje pouze čas.

6.4 Mikrodermální implantát

Mikrodermální implantát částečně dopomáhá vrátit tělesné proměny zpět na pole experimentování, jako tomu bylo v 90. letech s piercingem. Mikrodermální implantát zde byl vybrán jako čtvrtá a doplňující kapitola vybraných tělesných proměn. Jelikož se jedná o druh piercingu, má však mnoho společného s tetováním a korzetem. Mikrodermální implantát má s tetováním spojitost v neodložitelnosti oproti piercingu, nebo korzetu. Nelze jej v rozmaru jednoduše vyjmout, jelikož bývá ukotven v tkáni. Můžeme mluvit též o permanentním piercingu. Tento postup se přibližuje odnoži, jako je permanentní make-up u tetování.

Mikrodermální implantáty mají relativně krátkou historii, která se píše od 90. let. Mikrodermální implantát se vyvinul z klasického piercingu. První variace na mikrodermální implantát je z roku 1995. Předchůdce, který měl obdobnou podobu, byl transdermální implantát, který se lišil tehdy pouze velikostí. Tato technika se od klasického piercingu liší technikou zavádění pod pokožku, kdy vpich nahrazuje řez, který vytváří kapsu (Mikrodermály.cz).

Roztahování uší je dnes již téma téměř výhradně estetické záležitosti převzaté dnešním mainstreamem z klasických kulturních tradic starobylých kmenů. Oproti tomuto fenoménu stojí nový dermální implantát, který má své kořeny v současné moderní kultuře, a běží ve stejné časové linii jako klasické chirurgické implantáty.

Pod pojmem implantát si můžeme vybavit různorodé materiály, které jsou dnes využívány. Ať se jedná o silikonové implantáty, či mechanické přístroje. V souvislosti s následující kapitolou Lékařství? můžeme označit kardiostimulátor také za implantát trvalého charakteru, vedle něhož stojí v pomyslné rovině námi uváděný estetický zákrok šperku, který vyúsťuje na povrch těla. Tento druh piercingu je také určitým způsobem již chirurgickým zákrokem. Mikrodermální piercing se stal vyhledávaným doplňujícím artefaktem pro dosažení plastického či obohacení vizuálního efektu u tetování. Mnohdy je ale prvkem se zvláštním umístěním na těle, kde není možné zavádět klasický typ piercingu. Alternativou ke korzetovému piercingu ve výše uvedené kapitole může být právě uchycení šněrovačky mikrodermálním implantátem, který může být využit k delšímu časovému úseku.

Na závěr této kapitoly můžeme zhodnotit, že mikrodermální implantáty jsou posledním výkřikem a experimentováním současné kultury s lidským tělem v souvislosti tělesných proměn.

7 Lékařství?

Ve vztahu k tělesným proměnám nemusíme primárně mluvit jen o estetice, či symbolice, ale také o jisté rané fázi lékařských zákroků, či specifické formě očkování.

Rány, které jsou vytvářeny na povrchu těla mohou být účinným pomocníkem při zvyšování obranyschopnosti člověka (Schiffmacher 2012: 12).

Na základě nalezení ledového muže Otziho, ale především také zkoumání indiánských kmenů a núbijských dívek, má tetování posilovat obranyschopnost imunitního systému (Watkins 2011: 103). Při odkazu na bakalářskou práci, kdy je zmíněný Otzi nalezen s vpichy, je tomuto faktu možné přiřadit tyto lékařské počiny, které slouží například k označování místa lékařského nálezu.

Ultrafialové tetování je dnes užíváno například k pozorování šíření rakoviny. Bohužel i jako lékařský zákrok může být tetování zneužito k neetickým zásahům, jakým se může stát označování.

Naproti tomu piercing je jedním ze zásahů, který jako cizí předmět v organismu je tělem vytěsňován. Cizí tělesa v těle téměř vždy způsobují problémy, zásahy někdy zasahující až do vnitřních orgánů, jako je tomu u korzetu, kdy se zcela liší uskupení orgánů v těle. Odpovědí na všechny tyto zásahy do organismu je svým obranným mechanismem předměty vypudit. U korzetu vniká posouvání orgánů, u piercingu je tendence vypudit, nebo přijmout.

Největší problematickým předmětem estetických záležitostí je dermální implantát, který putuje stále pod pokožkou a je tudíž snadno zranitelný, kdy jeho druhá část vystupuje až na povrch. O mikrodermálním implantátu se zde zmiňujeme spíše jako o technice než jako o lékařské podobě, která je prováděna chirurgickým zásahem, který zavádí implantát pod pokožku.

Tradiční kultury vždy využívaly mnoho rozličných technik proti nemocem, ale samy se nikdy nenaučily bojovat proti nemocem bílých lidí, jako tomu je především u šajenské kultury nebo s alkoholem, jako je tomu obecně u indiánské populace. O této problematice se zde zmiňujeme v souvislosti s tetováním a piercingem. Z doloženého rozhovoru z knihy Kate Von Drachenberg je tetovaný portrét příbuzného či blízké osoby pozitivním prvkem, který může otočit v člověku nazírání na sebe sama a může po psychické stránce pomoci při léčbě například zmíněného alkoholismu. Máme-li tohoto blízkého člověka stále na očích, může se stát naším styčným bodem, který nás drží. V porovnání s tradičními kulturami, které měly nejrůznější amulety a symbolická

tetování, tento faktor paradoxně nikdy v kombinaci s alkoholem nezafungoval, i když těmto národům pomáhaly amulety či piercing v mnoha jiných problematických situacích.

Naopak v odlišném praktikování u asijské kultury můžeme pokládat akupunkturu také za pomoc skrze body zasažené na těle, kdy obdobným prvkem funguje i piercing.

Indické ženy nosí v chřípí levé nosní dírky kroužek, který má skrze tento bod údajně ulevovat od menstruačních problémů (Watkins 2011: 102).

Tyto řádky nás přivádí k otázkám, jak velký a dalekosáhlý dopad mají tělesné modifikace také na psychiku nositele. Uspokojení přináší reakci v kladné či záporné odpovědi. Pokud bylo uspokojení kladné, brzy se dostaví stav nové potřeby, která se může stát i jakousi drogou.

Umístění cizího předmětu hraje úlohu skrze pocity změny stavu v sobě sama. Tuto přeměnu chápe každý zcela odlišně a musí si ji projít individuálně. Zde bereme v potaz, že každý organismus reaguje odlišně, a proto cítíme stránku bolesti každý zcela odlišným vnímáním.

Na základě těchto textů můžeme vyvodit, že se dříve využívaly tyto praktiky nejen k přenesení rodové linie či podnětů, které dostávaly člověka do stavu transu, ale také k léčitelskému, nejen fyzického, ale také psychického stavu nositele, který je předmětem především dneška.

8 Přenesený totemismus

Symbolika tetování byla vždy nedílnou částí kultury, pro kterou má tato interpretace symbolu příslušný význam v dané lokalitě. Například v Polynésii, kde jsou tzv. strážné ještěrky. Tyto motivy se nalézají na tetovaných vzorech v mnoha podobách. Zde se jedná o prvky totemismu, které tyto kultury užívaly, či užívají dodnes. Jsou-li bohové převtěleni do těla ještěrky, jsou ochránci skrze vyobrazení (Lévi-Strauss 2001: 23).

Hlava byla vždy poznávacím atributem postavení například u Maorů, na tyto formy navazují i v Polynésii, kde hlavním zástupcem postavení ve společnosti byla propracovanost v obličejových partiích (Watkins 2011: 20).

Proč je častým vyobrazením na těle zvířecí druh, či připodobnění zvířecího vzoru? Není zde ukryt archetypálně tento totemický prvek, který je v našem nitru?

„Tetování vytváří symbolické spojení mezi jeho nositelem a tím, co představuje, a slouží tedy jako totem.“¹⁷

V současnosti je naše interpretace symboliky zcela odlišná. Pod ikonou ještěrky můžeme nalézt zcela odlišné podoby a významy, které jsou bližší našemu geologickému prostoru. *„Zvíře je tak uctíváno jistou oklikou.“¹⁸*

Nemáme-li zde již totemický prvek jako prastaré kultury, ale především zástupce nositele významu. Přenesený význam totemismu může být chápán jako propojení s příbuznými například skrze tetované portréty. Historicky by bylo možné interpretovat tyto praktiky jako kult předků, ale v nepochopené podobě moderní doby. Zde narážíme opět na spojení s primitivní kulturou, do které totemismus patří. Vždy se jedná o určitou skupinu původních národů, od kterých přebíráme kulturní vzory.

Tetování, skarifikace, plastické zákroky, body-painting, nebo prastaré formy piercingu mohou být dnes a mnohdy také jsou, vřazovány do kategorie odnože masek tradičních přírodních národů. Tyto národy vykonávaly mnoho úkonů za účelem podmanění přírodních sil skrze proměnu. Symbolika a barevnost dopomáhaly ke komunikaci skrze výtvarný jazyk pomocí obřadu (Vodáková – Vodáková – Soukup 2000: 151).

Masky hrají v totemismu jistě svou roli, tělesné proměny jako současný fenomén nás přivádí k otázce, jestli nevytváříme na sobě jakési masky trvalého charakteru? Tak

---

¹⁷ Watkins 2011, s. 103

¹⁸ Lévi-Strauss 2001, s. 36.

jako masky i tyto proměny fungují ikonicky. U tetování zde vzniká propojení s tradičními metodami, které člověka měly symbolicky posílit a přimět člověka zůstat silným v životních cestách. Skrze tetování můžeme v psychologické rovině přenášet hodnoty a osobní sílu portrétovaného na tělo nositele. Tímto prvkem působí podpora sebe sama.

Maskou chápeme nejen prvek, který předkládá, čím je, ale tím, co má sdělovat (Erban 2010: 31).

Archetypálně můžeme zařadit tělesné modifikace jako představitele jakéhosi amuletu neseného na sobě samém. Jsou nositelem symboliky nadřazenosti, či oddanosti božstvům. Nepochopenou oklikou nosíme totemické prvky, které odkazují na naši kulturu a život v přenesené podobě.

9 Zbylá symbolika

Nese většina proměn v sobě nějaký symbolický prvek či osobní význam? Při pohledu na současnou kulturu by nám v mnoha případech připadala mnohá tetování, piercing, korzetové stahování, nebo především korzetový piercing zcela bezduchá a zbytečná forma pro produkt fotografického záměru.

„Obeysekere tvrdí, že neexistuje oprávněný důvod předpokládat, že veřejné symboly jsou zbaveny osobního obsahu nebo že soukromé symboly nemohou rovněž tvořit součást symbolického jazyka, který je srozumitelný v širší společnosti.“¹⁹

Symbolický význam podle antropologie přináší především nejen to, co vidíme pouze navenek, nýbrž to, co je v hlavě nositele. Vnímání vnějšku je podobné přirovnání ledovce na moři, ze kterého vidíme jen třetinu jeho velikosti. Každý z nás může vnějšek vnímat zcela odlišně, dokud nepronikne do nositelova nitra.

Různé motivy mají různé interpretace, v některých je obsažen poklidný vstup do posmrtného života, jindy určuje status, jindy ideologie a vyjádření (Green 2003: 7).

Pro tetování je dnes mnohdy vzorem velké umění, které se vrací zpět ke kořenům lidstva. V těchto tetováních můžeme nalézt například i útržkové výjevy z výzdoby známé Sixtinské kaple od Michelangela. Tak jako umělci pracují se světelnou modelací, tak i v tetování je světelnost důležitá, následně se s ní pracuje jako na trojrozměrném plátně. Krása, které chceme za pomoci tetování dosáhnout, musí být přenesena na lidské tělo, které je stále vlastně žijícím plátnem. Zároveň je ale velice nepředvídatelné a otázkou vždy zůstává, jak výsledek může po mnoha letech vypadat. Jakou však nesou symboliku tyto přenesené malby na těle? Není právě skrze tetování přistupováno zpět k náboženským námětům? Naproti tomu pestrobarevná až křiklavá barevnost a krása Japonska a asijských zemí byla vždy odlišná od kultury staré Evropy, kdy dodnes drží své symboly a barevnost.

Spojnicí kultur skrze symboliku může být právě tetování, kdy ztratíme veškeré majetky a jsou nenávratně ztraceny i zaznamenané vzpomínky včetně fotografií. Poté může být tetovaný portrét příbuzných tím jediným, co nám zůstane.

Paradoxem oproti klasickému umění, kde se vrstvila symbolika a byla důležitým faktorem, jako například u Van Eycka, je současné umění ochuzeno o velkou část právě takovéto symboliky. Opakem je tetování a piercing, kde přežívá symbolika ve velkém rozměru i v současnosti. Mnoho námětů tetování v sobě nese podoby známých

---

¹⁹ Bowie 2008: 46.

výtvarných děl, které v sobě nesou symboliku a stávají se tím novými výtvarnými díly. Kdybychom tedy měli shrnout a definovat pojem tetování, hlavním použitým slovním atributem by jistě bylo příhodné uvést mnohoznačnost.

10 Řeč modifikací

Tetování skrze své motivy by se dalo považovat za odnož tělesné komunikace. Dnes je velice jednoduché o sobě ve vteřině sdělit téměř vše díky moderním technologiím a sociálním sítím, ale nebudou to jen holá fakta či iluze? Nepromlouvají modifikace za nositele mnohem niternějším jazykem skrze již zmíněnou symboliku? Nezavedou nás tyto prvky a motivy hlouběji do nitra? Zde k nám bude promlouvat nejen jedinec, ale také kultura, o které jsme se zmínili, že má veliký vliv na tyto proměny člověka.

Mluvíme-li o tělesné komunikaci skrze úpravy těla, nejedná se vůbec o novou záležitost. Jedná se zde o aspekt vizuální výměny informací mezi nositelem a pozorovatelem. To, co nelze vyjádřit slovy, může být doslovně řečeno vizuálním jazykem, který udáváme, či který je zapsán na nás samotných (GREEN 2003: 7).

Genderové vnímání modifikací u mužů a žen je dodnes v určitém společenském napětí. Tělesné proměny bourají jazykové bariéry skrze svůj význam, který je srozumitelný mezikulturně. Na základě dokumentů zpracovaných Rossem Kempem, který se zabývá gangy, dokládají, jak vypracovaný mají svůj hierarchální systém skrze tetování. Je třeba vyzdvihnout, že zde není nutná žádná komunikace a vše má jasně stanovené hranice a práva. Jsou zde také hodnosti jako v armádě, které ukazují na sociální postavení. Na základě těchto prvků zde nemusí být užita gestika či mimika a z nositelova těla můžeme určitým způsobem číst, někdy i doslova, co nám chce jedinec neverbálně sdělit. Na tento jev můžeme narazit v San Salvadoru, kde může tetování s motivy gangů přivést okamžitě nositele do vězení. Policie má zde pravomoc zatknout občany s viditelným tetováním hlásícím se k příslušnému gangu.

Návaznost na řeč tělesných proměn na tělesnou stavbu podtrhuje jednotlivé prvky. V této souvislosti je významný obličej, který ve společnosti tvoří sociální obraz. Pokud jej obohatíte tetováním, piercingem nebo výrazným líčením, může být tento obraz zničen, či poutat vícenásobně větší pozornost. K tomuto tématu jsme přistoupili již skrze bourání či podpoření symetrie obličejových partií skrze piercing. V návratu k vězeňskému prostředí nejen řeč těla pro okolí, ale i řeč skrze motivy k sobě sama je vyobrazení například portrétů, které mohou být jediným kontaktem s našimi bližními.

Dalším bodem, který můžeme považovat za promlouvání k druhým, je důkaz svazku dvou lidí. Tělesná proměna, přičemž každý z páru nosí jednu polovinu

představující důkaz spojení a komunikaci. Přemíra modifikací ale může vést také k opačnému pólu, kdy od sebe tyto praktiky jedince rozdělí.

„Mnozí lidé, když chtějí zapůsobit určitým dojmem, věnují daleko více pozornosti hlavě a obličeji (účes, kosmetika, holení, zubní péče, plastická chirurgie atp.) než tělu od krku dolů.“²⁰

Rodina je jedním z nejdůležitějších faktorů u tetování. Ať už se jedná o rodinu klasického modelu, či označení rodiny jako mafie či gangu. Na určité lidi zapůsobí místa či vzpomínky tak silně, že není nic trvalejšího než tetování, které dopomůže jedinci tyto vzpomínky uchovat a mít je vždy při sobě. Ani video, fotografie, nebo malba nejsou tak trvalé a nemůžou být vždy s nimi. Proto můžeme v tetování, ale i v jiných proměnách, najít dlouhé příběhy plné emocí a vzpomínek, které i jako přihlížející můžeme do určité míry jako pozorovatelé číst. Textové zpracování tetování je přímým kontaktem s pozorovatelem bez mluveného doprovodu, který má téměř vždy jasný význam. Musíme zde ale přihlídnout k jazykové bariéře, kterou samozřejmě ne vždy překonáme, a tudíž nemůžeme pouze jako přihlížející rozklíčovat, co chtěl nositel říci například textovým vyjádřením.

Člověk s úpravou těla dostává novou tvář tělesného vzhledu. První, ta původní, která je definována přírodou, a druhá nová, která naplňuje jedince a stává se díky ní v jeho představách plnohodnotným. Dává na odiv svůj nový zevnějšek jako například doklad společenského postavení. Tímto pomyslným novým zevnějškem upozorňují podobné jedince, kteří na tyto proměny reagují a vidí zde podobnost v potřebách uspokojení.

---

²⁰ Smith 2007, 93.

11 Mezikulturní kmenové dědictví

Můžeme pouze polemizovat, jaké kulturní následky by měly pradávné civilizace pro současnou kulturu, kdyby nebylo tetování a jiných tělesných proměn.

V kulturních tradicích přejímáme zvyky, které jsou přenášeny z generace na generaci. Do těchto tradic jsme vřazeni i my sami, hledáme jejich smysl, a pouze tehdy pochopíme jejich podstatu (Olšovský 2005: 214).

Hierarchie, magie, výrazovost a jiné prvky symbolizující hlavní atributy světových kultur by neexistovaly. Dokladem ovlivňování dobových proměn je již Egypt, který byl sám ovlivněn již v těchto dobách Nubijskou kulturou. Ovlivněním kontextu s tělesnými proměnami nemyslíme přijímání, nýbrž inspiraci a modifikaci kulturních tradic v osobitou a inovovanou podobu.

Mluvíme-li o kulturním dědictví, ke kterému jistě fyzické proměny tradované po mnoho generací patří, obnášejí nejrůznější podoby, tvarové variace a motivy hodnotné a typické pro oblast výskytu (Eriksen 2008: 111).

V naší geografické oblasti mají tyto praktiky velice malou kulturní tradici oproti přímořským zemím, které měly větší kontakt s okolím, jež měly možnost setkávat se s tzv. novými kulturami. Mezikulturní kontakt se stal jedním z modifikátorů tělesných proměn, nejen proměnou samotných motivů, ale také přenositelem v geografickém měřítku. Tetování či piercing tradičních kultur sleduje přírodní prvky a linie z rostlinného a živočišného světa, které spojovaly skrze tyto úpravy s lidským tělem. Opticky vyobrazené motivy vycházející z přírody se opticky propojovaly s lidskou stavbou. V současném světě se toto děje jen velmi zřídka.

Rostlinné formy vyobrazené na končetinách sledovaly anatomii člověka, aby připomínaly charakter rostliny. Tyto motivy sloužily jako forma ochrany, nebo podtržení společenského postavení (Watkins 2011: 23).

Úpravy těla samojských žen, které byly zdobeny liniemi evokujícími určité vzory podobné iluzivním textiliím, jsou reflektovány i v současné společnosti. Na toto v současnosti navazují tetované podvazky, krajky, nebo již zmiňované punčochové linky, neboli Back seam tights.

Každá kultura je definována mnoha prvky, které jsou typické pro tuto společnost. Mohou a bývají ovlivňovány podobnými, ale také blízkými kulturami (Eriksen 2008: 44-46).

V omezeném chápání úprav těla je pojem primitivu zkreslován. V našem pojetí primitivní etnickou skupinou nemyslíme skupinu, která je opožděná či zaostalá ve vývoji. V kontextu srovnání se současnou kulturou se zdá být příhodný, ale je často chybně interpretován, protože dnes v moderní společnosti nezaznamenáváme případy jedinců, kteří nepoznali písmo (Lévi-Strauss 2001: 95–96).

Nemůžeme potvrdit ani vyvrátit, zda za existence lidstva proběhl výrazný útlum proměn zevnějšku. Spíše si zde položíme otázku, zda je určitý věk či časové období, kdy se tyto jevy stávají více sledované. V tomto případě nám pomáhají často vyzdvihované kmenové rituály, které korespondují se současnou kulturou a které jsme nastínili v předešlých kapitolách. S proměnami zevnějšku souvisí i v současnosti často přerody typu vstup v dospělost. Opět se vracíme k otázce archetypálního rozměru, kdy jsme vnitřní silou nuceni zkoušet tyto praktiky na hranici určitého věku. Výrazný rozpor můžeme nalézt v náboženství, kdy křesťanství předkládá neposkvrněné tělo, ale naopak přírodní kmeny vyzdvihují názor, že nemodifikované tělo se stává formou neúcty k božstvům.

V kulturních tradicích přejímáme zvyky, které jsou přenášeny z generace na generaci. Do tradic jsme zařazeni i my sami, hledáme jejich smysl, a pouze tehdy pochopíme jejich hlavní podstatu (Olšovský 2005: 214).

Různorodost proměn umožňuje nositelům dostat se za pomyslnou masku i dnes a schovat se například i za dočasné maskování. Vracíme-li se jako společnost zpět ke kořenům, je zde také i větší společenská přijatelnost?

II PRAKTICKÁ ČÁST

12 Vzorová výuková hodina tělesných proměn

Na základě výše uvedených poznatků jsme došli k závěru, že v současnosti je problematika tělesných úprav málo reflektovaná, přestože je ve velké míře medializována a ve společnosti v hojně míře zastoupena. V důsledku toho se mládeži nedostává relevantních informací, proto jsme se rozhodli předložit opatření, která povedou k jejich větší informovanosti. Jedním z nich je vzorová vyučovací hodina, kterou nyní navrhujeme.

Plán vzorové vyučovací hodiny

Motivace: Sociální prostředí naší kultury působí tak intenzivně, že již děti v útlém věku sledují tyto zásahy do těla.

Školní kurz/program hodiny: preventivně informativní přednáška na téma tělesných proměn (vyučovací předmět – dějiny výtvarné kultury)

Věková struktura posluchačů:	15–20 let
Počet vyučovacích hodin:	4 (2 x 2 vyučovací hodiny)
Počet vyučujících:	1
Místo konání:	prostory školy
Spolupráce s externími dodavateli:	
- specialista z oboru – tetovací studio HELL Praha	
- psycholog zaměřený na záměrné sebepoškozování	

Cíl přednášky:

Hlavním cílem je, abychom vyloučili v maximální míře rizika spojená se zásahy do lidského těla, či neodborné realizování této oblasti tělesných proměn. Do této kategorie spadá v první řadě tetování, piercing, či mikrodermální implantát, které se staly v dnešní společnosti do jisté míry fenoménem. V rámci přednášky budou studenti uvedeni do kulturněhistorické problematiky těchto zásahů s vazbou na současnou moderní kulturu.

Dílčími oblastmi, kterým bude hodina věnována, jsou: doprovodná pomoc psychologa/psycholožky; objasnění, za jakými účely se provádí tyto modifikace; následná konverzace s žáky o problematice; objasnění možných důsledků těchto rozhodnutí, spjatých s volbou povolání nebo sociálního nahlížení.

Program usiluje o to, aby žáci získali vědomosti a fakta o možných důsledcích a spojených rizicích v této oblasti moderní společnosti, například o přenosu epidemiologických nákaz, tzv. endogenních infekcích.

Pomůcky, technické zařízení: přizpůsobeno prostorám školy, program probíhá v učebně s multimediálním vybavením.

Obsahové zaměření kurzu, hodiny, projektu:

1. hodina kurzu

První hodina prevence bude probíhat formou přednášky s projekcí mapující místní a časové zařazení rozšíření úprav s tradičními motivy a kmenovými praktikami od starověkého Egypta, přes dobu zámořských objevů až k současnému mainstreamu; vstup praktik mezi subkultury a následný příklon mládeže k těmto uskupením. V další části hodiny se zaměříme a symboliku motivů, která již dnes není tak zjevná a patrná na první pohled, s příklonem k zakořeněným, či uchovaným archetypálním základům člověka, které mohou skrze nás neverbálně promlouvat. Kromě toho se zaměříme také na objasnění těchto praktik v souvislosti s lékařstvím či totemickými prvky a na problematiku toho, do jaké míry dnes mají tyto proměny vliv na utváření či změnu osobnosti.

2. hodina kurzu

Druhá část přednášky bude obohacena o poznatky specialisty z oboru (studio HELL – profesionální tetovací a piercing studio). Zde se žáci seznámí s konkrétními praktikami, které budou pro jedince mnohdy odstrašujícím příkladem při rozhodování o jakékoli modifikaci těla v budoucnosti. V hodině se dozví také informace o různých typech nemocí, které jsou s danou problematikou spojené. Nezbytné bude využití multimediálního vybavení pro ilustraci nejrůznějších zásahů. V další fázi této přednášky bude následovat upozornění na nebezpečí možných infekcí, nevratných modifikací, popřípadě ohrožení jedince na životě. Dále zde budou doporučeny zásady, jak by měli žáci k modifikacím přistupovat a co následně bude obnášet vytváření „identity“, jedince.

V této části přednášky bychom měli především zdůraznit, že záměrné úpravy zevnějšku jsou do 18 let bez souhlasu rodičů zákonem zakázány. Posledním bodem této preventivní přednášky budou ukázky zánětů a infekcí následkem provedení

neodborných zpracování, jako je např. piercing, tetování, mikrodermální implantát. Ve finále by měly být nastíněny možné důsledky těchto rozhodnutí dopadající na celý život jedince, časté pozůstatky i po následném odstranění.

Závěrem

Hodina je věnována preventivní přednášce na téma tělesných proměn a rozložena do dvou po sobě následujících hodin.

Téma je velice důležité, protože je úzce spjata s komunitami či subkulturami, popřípadě s rizikovými skupinami. Kurz doprovázený odborníky a profesionály by byl přínosný, protože tito lidé přicházejí do styku s lidmi, kteří modifikují svá těla za nejrůznějšími účely.

13 Praktická část

Celkový koncept brožury je zde postaven na černobílé variaci, která byla vyústěním dlouhých spekulací, jestli by byla přínosem nová brožura v reálných barvách těchto modifikací. V brožuře bylo přistoupeno k černobílé variantě proto, že bezbarvost publikace podtrhuje věcný obsah a zároveň dovoluje vyniknout jednotlivým fotografiím. Podstatou brožury není předkládat motivy, vzory, či témata a návody na vytváření tělesných proměn, nýbrž sociokulturní přiblížení a propojení témat skrze subkultury, kmenové tradice a mainstream pro současnou kulturu.

K designu byly navrženy tři druhy písem, které byly tvořeny na základě písmové rodiny či modifikací, nebo na základě vzoru, který byl ručním nástinem dotvarován. Jednalo se zde o písmovou rodinu Feathergraphy Decoration, Aeronaut a základ loga Steadfast brand, ze kterého následně vycházelo typografické zpracování.

Charakter písma je založen na vzhledu již zmíněného logotypu Steadfast brand, oděvní společnosti propagující tetovací produkty. Z tohoto logotypu jsou využity osobité prvky, na jejichž podkladu byl vytvořen úvodní název Physical transformation. Na základně ručních návrhů byla vytvořena verzálka, která obsahuje charakter písma, ale podtrhuje iniciální zobrazení dané typografie. Minusky jsou dopracovány z výchozího řezu. Jelikož je písmo vytvořeno z kresbového návrhu, nejsou zde předefinovány kerningové páry, které musely být vyrovnány na základě ručně definovaného optického zarovnání. Název je dělen linkou pro větší čitelnost. Pro tento charakter písma, který má složité rysy ve slovním spojení, bylo opticky vhodné tohoto prvku využít.

Nástin písma byl proveden v několika barevných simulacích. Výchozí logo bylo užito na černém a bílém pozadí. Při černém pozadí byla simulována bílá barva, která působila chladným dojmem, který nepodtrhl podstatu luxusního vzhledu celé brožury. Následně bylo přikročeno k simulaci kovového vzhledu, který koresponduje s materiály užívanými při tělesných transformacích. Byla užita zlatá variace z barev Pantone, přenesená do tiskového CMYK výstupu, který působí honosným dojmem. Při finálním návrhu byla však užita čistá černá složená barva, která působí decentněji a je stmelujícím prvkem pro všechny typy proměn. K této kombinaci přispívá také využitý typ vazby za pomoci kovových knihařských šroubů černé barvy, které dotváří vnější iluzi kovových prvků.

Jako podkladový materiál byl využit křídový hlazený papír o síle 250 gramů. Nosnost celé vazby nese černý karton, který je opatřen logotypem *Physical transformation*.

Do celkového designu je laděno i logo JM. Koncepce iniciál písmen jména vychází z propojení názvu této brožury a mé osobní značky. Jsou zde obsaženy ostré prvky, ale v kontrastu s oblými tvary vytvářejí harmonické propojení. Písmeno M vychází v původním návrhu ze stylizované římské číslice tři, která přechází v dalších stylizovaných fázích do přiměřené stylizace, ze které je zřejmé písmeno M. Při práci na ručních návrzích bylo pracováno s vlasovou linií, která by při zmenšení nebyla pro brožuru vhodná, proto bylo zapotřebí zjednodušit původní návrh.

Důležitým prvkem byl sběr materiálu. Fotografie tvořící podstatnou část brožury byly získávány především na sociálních sítích, kde je přístup k lidem s tělesnými modifikacemi. Bylo využito serverů Pinterest, Facebook a Google.

Výchozí formát, ze kterého je brožura navržena, je formát A3, který nejlépe vyhovoval dělitelnosti čtyřem k poměru šířky. Při zachování formátu ale musela být ve finální tiskové podobě využita velikost B3 s připočítáním finální ořezky. Kompletnímu rozvržení a zpracování designu předcházely skicové podklady v předem připravené maketě. Layout vnitřního prostoru uspořádání je dělen do dvoustran. Pro zpracování designu byl využit software společnosti Adobe.

Obsah celé brožury je nečíslovaný vzhledem k malému počtu kapitol ztrácí číslování smysl. Obsah je složen ve tvaru kříže, který byl vhodný pro členění čtyř kapitol do zcela nového rozměru, jak zpracovat obsah grafickým způsobem do brožury.

V Adobe Illustrator bylo digitálně překresleno navržené logo a piktogramy, které zde vycházely z detailního návrhu, jelikož by zde zkratkovitý piktogram nedokázal vyjádřit podstatu kapitoly. Jednotlivým kategoriím tak předchází piktogramy vytvořené na základě pomůcek, kterými jsou modifikace vytvářeny. Piktogramy dle daných témat jsou tištěny na bílý podklad ve středu strany pro vizuální upoutání.

V Adobe Photoshop byla převedena a upravena do černobílých variací fotografická část. Finální vyústění a sazba textu byly zpracovány v Adobe Indesign.

Obrazové doplnění jednotlivých kapitol je upraveno do černobílých tonů, které sjednocují formu. Černobílé variace jsou obsaženy také v mozaikovém vyvedení jednotlivých ukončení kapitol. Po nich následuje černý list papíru, jehož funkcí je signalizace členění přechodu mezi kapitolami.

Na úvodu brožury je využita mozaika složená ze všech kategorií obsažených v realizované brožuře, fotografie jsou vybrány na základě nejčastějších variací modifikací tak, aby dokreslovaly různorodost tohoto fenoménu.

Pod fotografiemi je vždy uvedený položkový výčet kategorií s označením, ve které kategorii se právě nalézáme. Tento výčet je inspirován webovým rozvržením, ve kterém je vždy položkové menu.

Černou barvou je vždy tištěn piktogram, před danou obsahovou kapitolou s fotografiemi. Tuto dvoustranu tvoří vždy levá strana, na které je dominantou ve 3/4 usazená velká ilustrativní fotografie. Protilehlou stranu tvoří jednotlivé typy dané proměny. Pro podtržení typického příkladu tělesné modifikace je vždy výrazná fotka v levé části brožury odsazena silnou dělicí linií. Levá dvoustrana je složena z velké fotografie, pravá strana ze čtyř názorných ukázek. Tyto malé náhledy jsou v kombinaci dvou formátů. Dvě fotografie na výšku a dvě na šířku, aby zde vznikla proporční harmonie fotografií na výšku i na šířku. Tyto kombinace využívají vždy možnosti výhodné práce s výřezem. Podkladové části jsou ponechány s čistým bílým podkladem, který nerozbíjí celkový vizuální dojem.

Textová sazba obsahuje písmovou rodinu Helvetica Neue, která v současnosti obsahuje kolem padesáti řezů, proto byla na tomto základě vybrána. My jsme se zde ale omezili na práci se třemi vybranými řezy, vhodnými pro čitelnost a textovou hierarchii. Čistý grotesk Helvetica vytváří kontrastující prvek proti tvarové roztříštěnosti tělesných modifikací. Grotesková variace je zde užita proto, že se nejedná o beletrii, kde je zapotřebí pro plynulé a dlouhé čtení patkového typu. Po vizuální stránce je toto spojnicí mezi webovým prostředím a tiskovým designem.

Před vytvořením sazby textu bylo nutné nadefinovat vzorové zrcadlo, kde bylo nutné zajistit rozvržení pro finální vazbu a ořez. Následné nalití textu, bylo vloženo pro lepší vizuální čitelnost vždy do dvou připravených bloků. Opticky toto dělení dopomáhá k lepší čitelnosti. Zarovnání je uspořádáno do bloku na levý praporek. Jedná se o technickou sazbu, kde si můžeme dovolit bezpatkový text na čistě bílém podkladu. Přejechod z bílého rozložení nabourává čistá černá dvoustrana pro výrazné oddělení kapitol. Písmo sestává ze složené soutiskové černé, která nám evokuje temný tón tetovací barvy. Minusková sazba je zde vysázena o velikosti 10 bodů, která je harmonicky úměrná velikosti dané brožury, ale není problematická k dlouhodobému čtení. Řádkový proklad písma je zde o velikosti 14 bodů, která zajišťuje čitelnost řádků

bez zbytečného zhušťování, či slití. Prostrkání jednotlivých liter je ponecháno z metriky s nulovou hodnotou, jelikož bylo užito písmo bez kondenzovaného řezu.

Součástí designu tvoří průhledná vložená folie, která vytváří souvislý lesk, jenž obohacuje titulní stranu.

Brožura je zasazena do černě nabarveného dřevěného pouzdra opatřeného nápisem *Physical transformation* provedeným bílou barvou sítotiskovou technikou.

Předtisková příprava obnášela ponechání ořezové spadávký o velikosti 3 mm, což je rozměr vhodný pro menší velikosti. Výsledný tiskový formát je exportován do podoby PDF s předefinovaným evropským barevným prostorem Coated FOGRA 39, v podobě tiskového výstupu CMYK. Tisk byl proveden na laserové tiskárně Xerox.

Závěr

Na závěr můžeme říci, že všechny typy proměn, které na sobě vykonáváme záměrně či bez jakéhokoli úmyslu, jsou z velké části zapříčiněny společností a etnikem, ve kterém se nalzáme. Společenské tabu či podmínky pro přijetí způsobuje systém, ve kterém žijeme a který je nám předkládán. Pokud se přemístíme do jiné lokality, může se naše smýšlení zcela změnit. Důležité je, aby každý, kdo těmito praktikami projde, či již prošel, byl psychicky vyrovnaný a sžitý s novým zevnějškem.

Nechybí nám dnes určitá část řecké idey krásy těla, či estetické čistoty? Neobrátili jsme se zády ke kořenům svého prostředí a nehledáme kořeny archetypálních prvků mimoevropských kultur?

Tělesné proměny můžeme chápat jako výraz umění a můžeme jej vystavovat také jako regulérní umění. Ať jde o pouhý fotografický záznam, konvence, které mohou evokovat galerijní performance, či zanechání sebe sama jako odkazu k svébytné odnoži umění, jako je tomu například v Japonsku.

„Typ společnosti, v níž je člověk vychován, evidentně ovlivňuje způsob, jakým se dívá na svět. Existují tedy zásadně odlišné způsoby myšlení v různých společnostech?“²¹

Tak jako etnická odlišnost, tak také fyzické proměny vyvolávají v lidech určité emoce. Kulturní rozdíly budou vždy propastí ve společnosti, ať již jde o negativní odezvy ze strany společnosti nebo o nepochopené praktiky, či co místní společnost nepovažuje za „normální“ jev. Co je ale onen společensky přijímaný jev?

Po styku rozvíjejících se kultur s kulturami nám odlišnými byla označována modifikovaná těla za ohavná. Přijdou nám ale dnes tato těla zcela přirozená? Dostali jsme se na úroveň domorodých kmenů? Vracíme se opravdu zpět ke kořenům lidstva? Rozdíl naší společnosti oproti tradičním kulturním kmenům tkví mnohdy v naprosté popisnosti, není zde prostor pro nedořečenost a hledání u samotné přírody.

Lze říci, že pokud nebudeme mít jakkoli modifikované tělo, může být náš život o něco lehčí ve společnosti, ale niterně můžeme pozbývat svébytné jiskry. Ti, co proměnami prošli, mohou přemítat naopak. Jak jinak by vypadal jejich život, například bez piercingu či tetování, nebo u žen tak důležitých prsou, která byla odejmuta na základě těžké prodělané nemoci. Zde je velice důležitý hlavně psychický rozměr, který s sebou všechny proměny a zásahy nesou. Když lidé hledají východisko, jak porozumět okolí, může být proměna těla tím, jak okolí pochopí je.

---

²¹ Bowie 2008, 229.

Můžeme namítat, že vždy bude rozpor mezi kulturami, místy, kde se nalzáme, co je v dané lokalitě společensky přijatelné, či tabuizované, ale psychický klid nositelovy duše bude vždy spojovatelem. Tělesné proměny mohou někdy vyznít až jako teatrální projev. Není ale sama společnost teatrální, hraje-li si na určité kodexy?

Je zcela jasné, že v dnešním společenském experimentování je tenká linie mezi rituálem, adrenalinem a estetikou. Výsledek je ale zcela stejný, ne vždy je tento proces vratný, někdy si ho bohužel ponese až do konce svého života. Oponentní postoj ale argumentuje, že čas, který zde strávíme, je příliš krátký na to, abychom nevyužili i takovéto možnosti, které jsou dnes již běžně praktikovány.

Pokud sami těmito praktikami neprojdeme, nepoznáme skrytá tajemství a možnosti, které se před námi otevírají skrze prvky odlišování.

Bouráme těmito praktikami doktríny společnosti, necháme na sebe upírat zraky lidí, kteří se ne vždy s těmito praktikami sžívají. Modifikace můžeme považovat za jakéhosi prostředníka k vyšším cílům, ke kterým směřujeme.

Pro odpůrce a zaujaté osoby tohoto výrazu umění či vyjádření sebe sama mohou být zásahy do lidského těla jen bezduchou formou, které nechtějí porozumět. Měli bychom přijmout rozhodnutí každého jedince, jak naloží s vnější schránkou sebe sama a jak se on sám bude například za pár let s těmito proměnami srovnávat. O proměnách, které jsme zde zmínili, můžeme mluvit a chápat je jako prvky sebereflexe. Měly bychom překonávat předsudky předané předcházejícími generacemi. Často ale děláme spontánní kroky, kterých můžeme litovat. To nám ale ona dnešní svoboda umožnila. Měli bychom svědomitěji přistupovat k praktikám, které jsou námi zmapovány jen velmi útržkovitě, a měli bychom k nim přistupovat jako k cizím kulturním tradicím mnohem obezřetněji, než jak tomu v současnosti je.

Rád bych jako velice přínosné vyzdvihl zejména inspirativní přednášku o subkulturách v Čechách Vladimira 518, poté bych rád přiznal velký přínos k uvažování o problematice Rossu Kempovi, který mapuje světové zákulisí společnosti v nejtemnějších stránkách či provázanost subkultur z různých hledisek, a věnuje se mimo jiné také různým motivacím tetování. Kromě něj byly velkou inspirací i práce Kate Von Drachenberg, Alexe MacNaughtona. V neposlední řadě bych také rád poděkoval studiu FACE za tisk.

Seznam použité literatury

Angel, E. (2009): *The piercing bible: The definitive guide to safe body piercing*. Berkeley: Crossing Press. ISBN 978-1-58091-193-1

Ambrose, G. – Harris, P. (2010): *Grafický design: typografie*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-2967-8.

Ambrose, G. – Harris, P. (2011): *Grafický design: tisk a dokončovací práce*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-2968-5.

Ambrose, G. – Harris, P. (2009): *Layout: velký průvodce grafickou úpravou*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-2165-8.

Bowie, F. (2008): *Antropologie náboženství: rituál, mytologie, šamanismus, poutnictví*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-378-9.

Brayfield, C. (2007): *Jak napsat bestseller: tajemství úspěšného psaní*. Praha: Olympia. ISBN 9788073760045.

Davies, M. – PIERO, W. (2003): *Kulturní antropologie*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-778-7.

Drachenberg, K. (2013): *Go Big or Go Home*. New York: Collins Publishers Inc. ISBN 978-0-06-210813-5.

Drachenberg, K. (2010): *Tattoo chronicles*. New York: Collins Publishers Inc. ISBN 978-0-06-195336-1.

Ebelová, K. (2012): *Maska v proměnách času a kultur*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2470-6.

Ehrenfeld, T (2013): What does your tattoo say about you?. *Inked: Culture style art*. April 30 (4), s. 66–67.

Erban, V. (2010): *Maska a tvář: hra s identitou v mezikulturních proměnách*. Praha: Malá Skála. ISBN 978-80-86776-09-5.

Eriksen, T. H. (2008): *Sociální a kulturní antropologie: příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-465-6.

Fialová, L. (2001) : *Body image jako součást sebepojetí člověka*. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 80-246-0173-7.

Fulbeck, K. (2008): *Permanence: Tattoo Portraits by Kip Fulbeck*. San Francisco: Chronicle Books LLC. ISBN 978-0-8118-6131-1

Green, T. (2003): *The Tattoo Encyclopedia: A guide to choosing your tattoo*. Londýn: Simon & Schuster UK Ltd. ISBN:978-0-7432-5226-3.

Hebdige, D. (2012): *Subkultura a styl*. Praha: Dauphin. ISBN 978-80-7272-197-9.

Chatterson Handy, W. (2012): *Tetování na Markézách*. Žďár nad Sázavou: Bodyart press. ISBN 9788087525050.

Kočička, P. – Blažek, F. (2007): *Praktická typografie*. Praha: Computer Press. ISBN 80-7226-385-4.

Kolektiv autorů (2008): *1000 obalový design: nejlepší nápady pro kartony, krabice, tašky a láhve*. Praha: Slovart. ISBN 978-80-7391-191-1.

Kolektiv autorů (2008): *Historie piercingu*. Woodoo Tattoo [online]. Dostupné z: <http://www.woodootattoo.cz/historie-piercingu.php> [cit. 2014-06-15].

Kolektiv autorů (2013): *O mikrodermálech*. Mikrodermály.cz [online]. Dostupné z: <http://mikrodermaly.cz/new/o-mikrodermalnim-piercingu/> [cit. 2014-06-15].

Krols, B. (2010): *Tattoo Bible*. Antwerpy: Tectum Publishers. SBN 978-94-61580-34-4.

Kybalová, L. (1996): *Barok a rokoko*. Praha: Lidové noviny. ISBN 80-7106-144-1.

Lévi-Strauss, C. (2006): *Strukturální antropologie*. Praha: Argo. ISBN 80-7203-713-7.

Lévi-Strauss, C. (2001): *Totemismus dnes*. Praha: Dauphin. ISBN 80-7272-007-4.

MacNaughton, A . (2011): *London Tattoos*. London: Prestel Publishing Ltd. ISBN 978-3-7913-4584-0.

Kolektiv autorů (2011): *Móda: sbírka Kyoto Costume Institute*. Svazek I. Praha: Slovart. ISBN 978-80-7391-512-4.

Moore, J. H. (2003): *Šajeni*. Praha: Lidové noviny. ISBN 80-7106-392-4.

Olšovský, J. (2005): *Slovník filosofických pojmů současnosti*. Praha: Academia. ISBN 80-200-1266-4.

Průcha, J. – Walterová, E. – Mareš, J. (2009): *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 978-80-73676476.

Randall, H. (1998): *Piercing: moderní antologie*. Praha: Rebo. ISBN 80-7234-029-8.

Rubin, A. (2012): Tattoo art in ancient Egypt. *Tattoo life*. July/August 14 (77), s. 44–47.

Schiffmacher, H. (2012): *1000 Tattoos*. Köln: Taschen GmbH. ISBN 978-3-8228-4107-5.

Smith, E. W. L. (2007): *Tělo v psychoterapii*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-144-0.

Smolík, J. (2010): *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2907-7.

Spennemann, D. H. R. (2007): *Tetování na Marshallových ostrovech*. Žďár nad Sázavou: Sowulo press. ISBN 978-80-903957-0-1.

Thorne, R. (2012): *Piercing*. Praha: Slovart. ISBN 978-80-7391-597-1.

Vladimir 518; Veselý, K. (2011): *Kmeny: současné městské subkultury*. Praha: Bigg, Boss & Yinachi. ISBN 978-80-903973-2-3.

Vodáková, A. – Vodáková, O. – Soukup, V. (2000): *Sociální a kulturní antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-29-X.

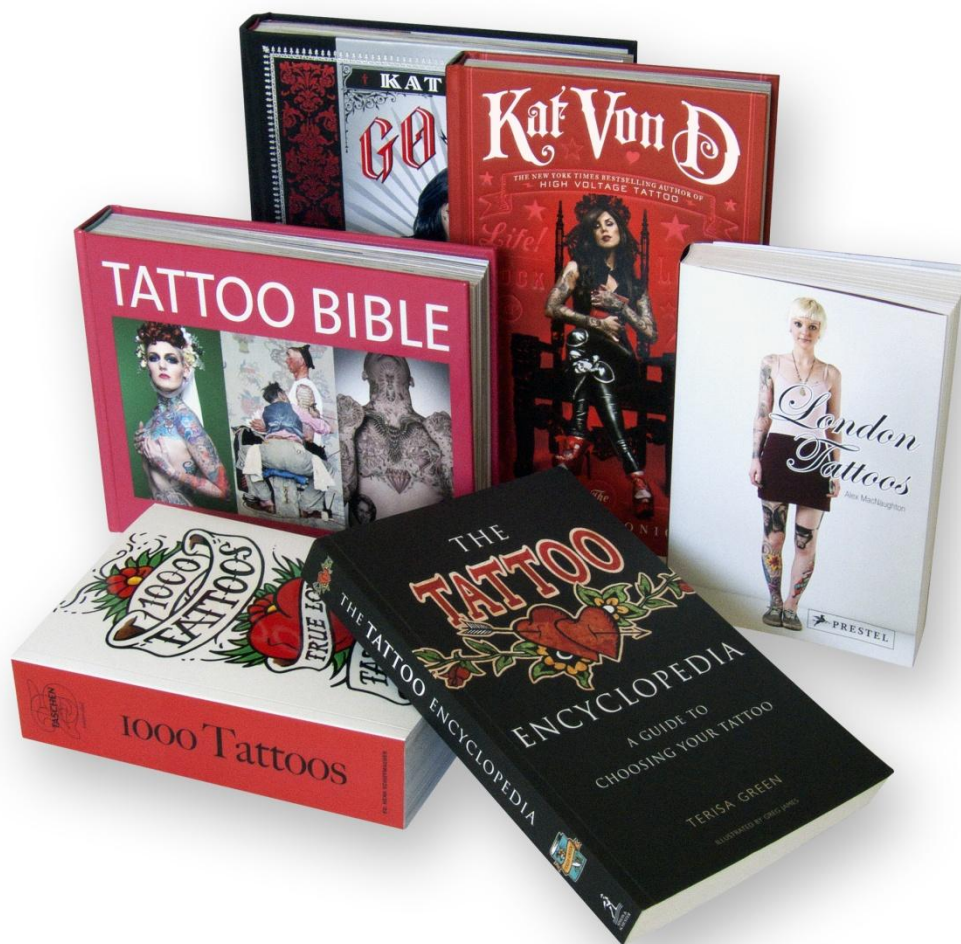
Watkins, J. (2011): *Tetování: symboly a významy*. Praha: Brána. ISBN 9788072435234.

Obrazové přílohy

Seznam obrazových příloh

Příloha I	Literatura - užitá literatura design knih
Příloha II	Logotyp Jan Mála
Příloha III	Logotyp Jan Mála CMYK
Příloha IV	Variace písem Physical transformation
Příloha V	Variace písem Physical transformation II
Příloha VI	SteadfastBrand typografie
Příloha VII	Piktogramy
Příloha VIII	Tiráž
Příloha IX	Physical transformation nápis
Příloha X	Layout levá strana
Příloha XI	Layout pravá strana
Příloha XII	Brožura barevné variace
Příloha XIII	Brožura finální variace
Příloha XIV	Finální brožura celkový pohled z předu
XV	Finální brožura pohled z boku
XVI	Finální brožura otevřená

Příloha I

ſꝛ ꝛ

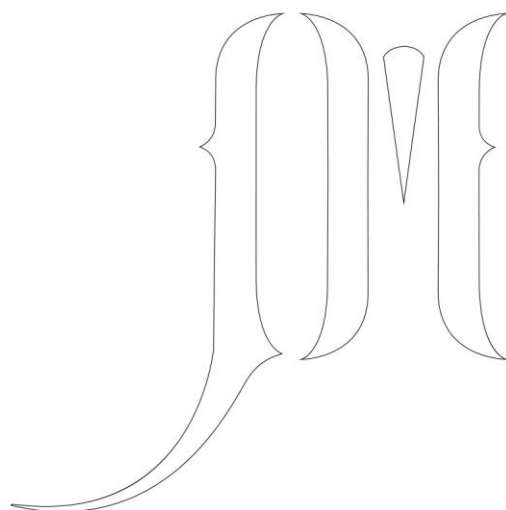
ſꝛ ꝛ ꝛ

ſꝛ ſꝛ ſꝛ

ſꝛ ſꝛ ſꝛ

PM

C	M	Y	K
100	100	100	100

Příloha III

Příloha IV

 Physical transformation

 Physical transformation

Physical | transformation

Phyiscal | transformaton

Physical | transformation

Physical | transformaton

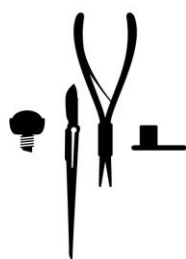
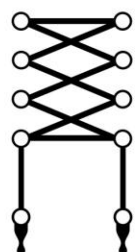
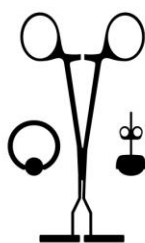
a c f h

i l m n

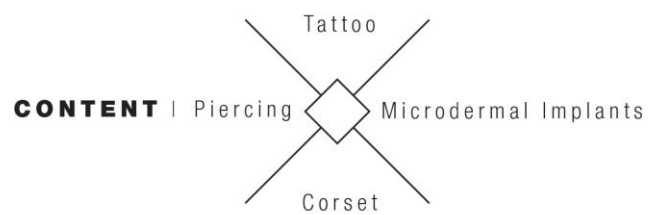
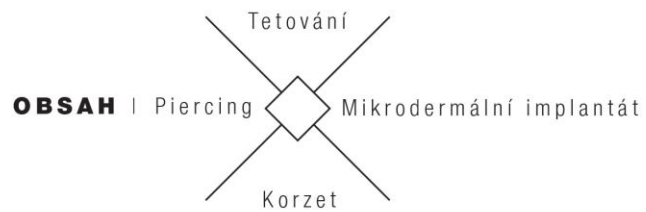
o p s t

r u

Příloha VI

Příloha VII

PHYSICAL TRANSFORMATION

JAN MÁLA®

Design a zpracování Jan Mála
Tištěno ve studiu FACE

PHYSICAL TRANSFORMATION

JAN MÁLA®

Design and treatment Jan Mála
Printed in studio FACE

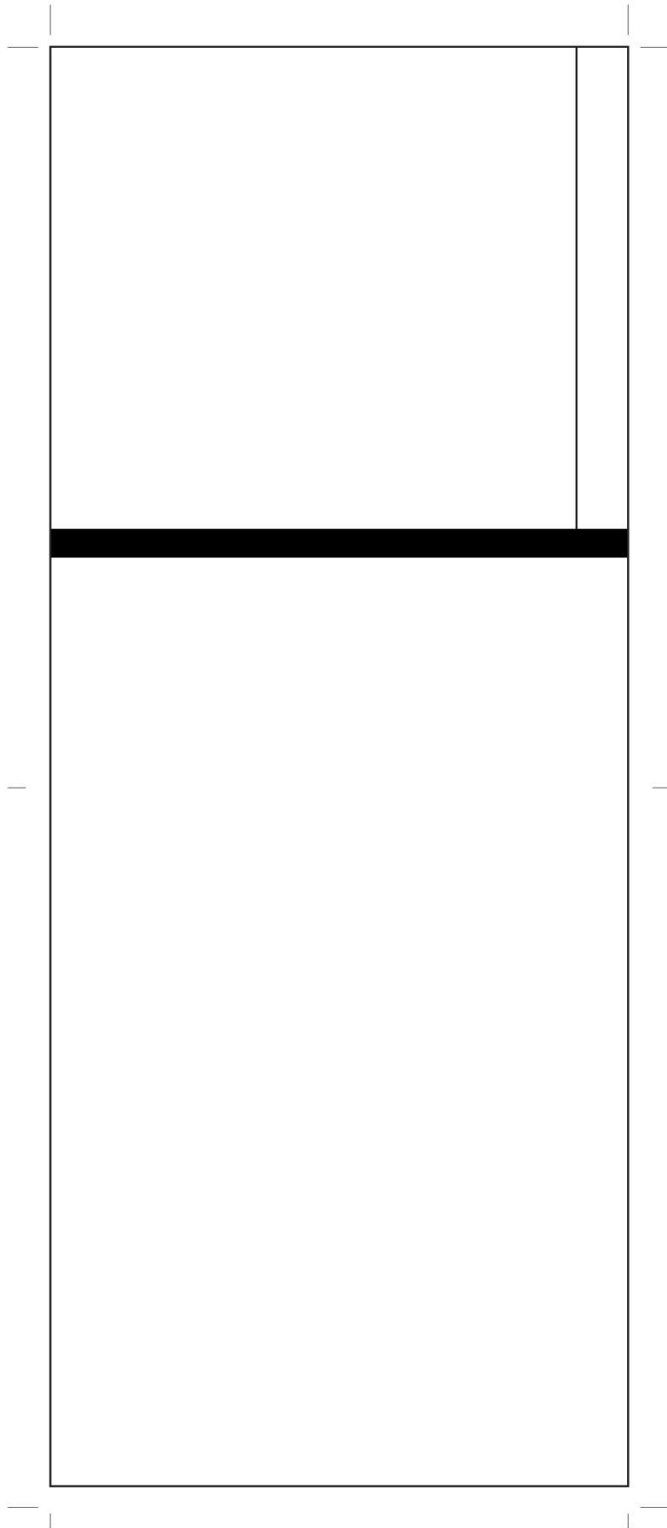

Příloha VIII

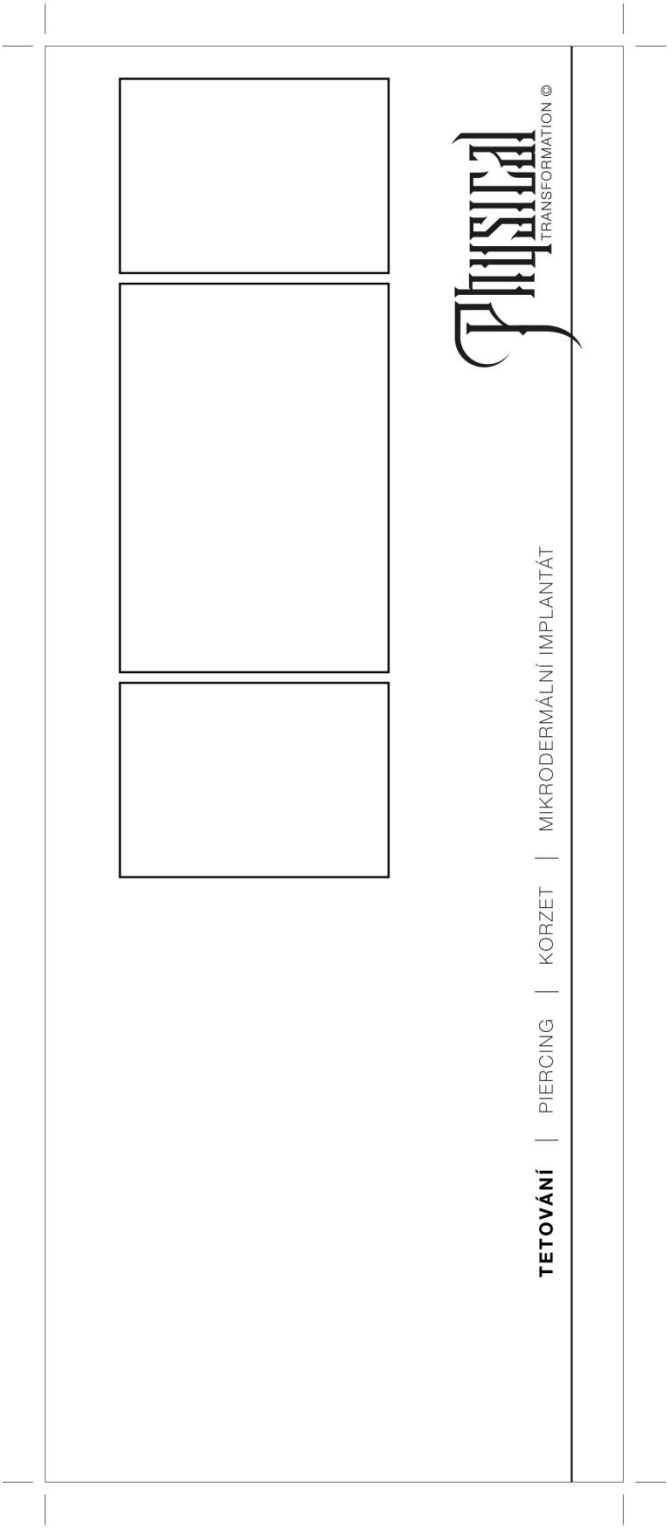

Physical Research | Mathematical

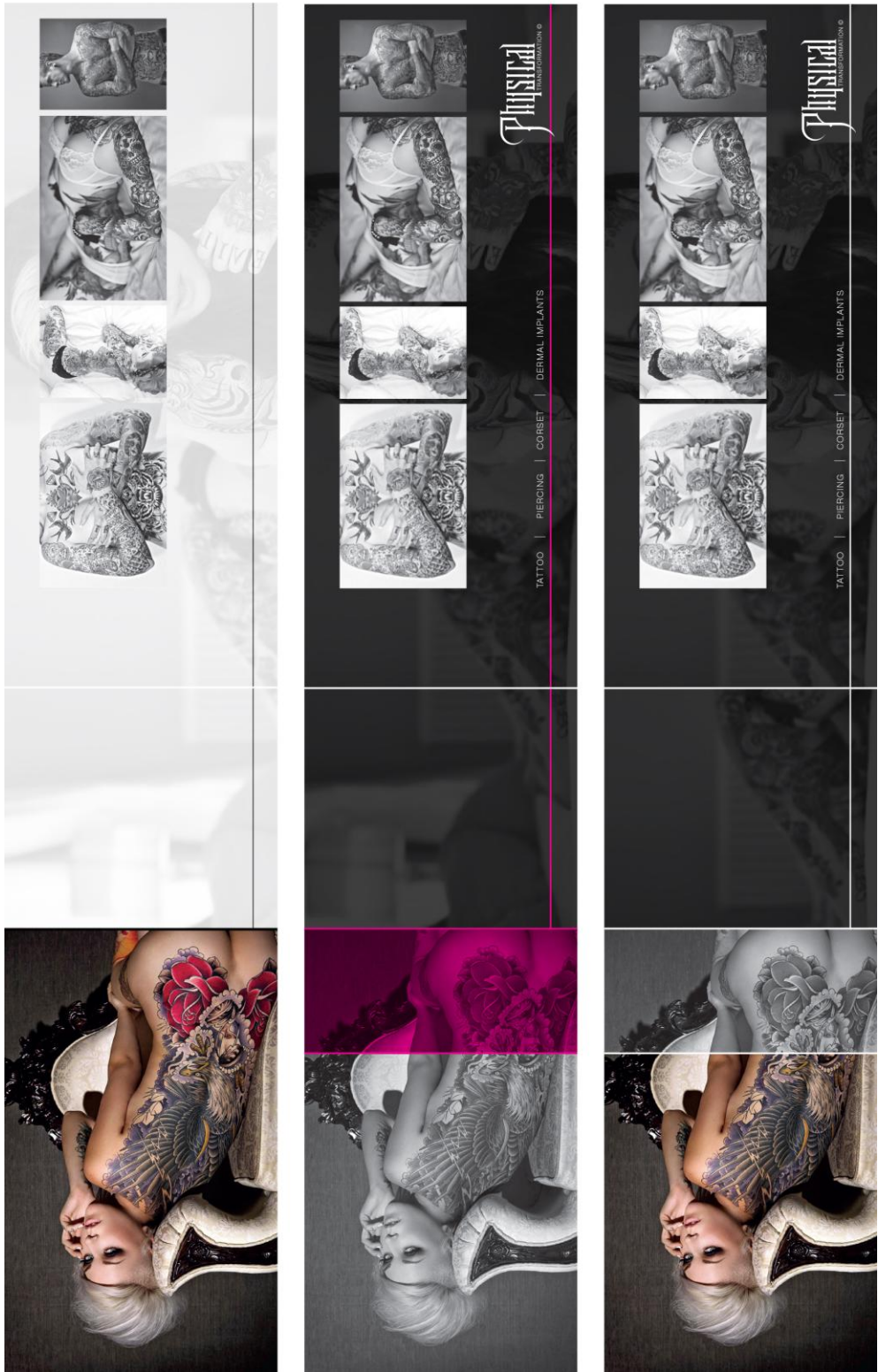
Příloha IX

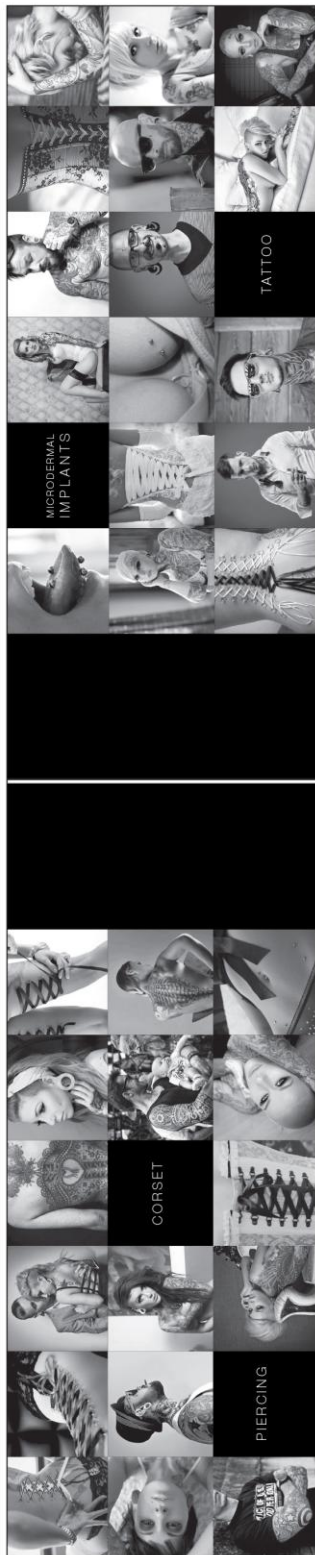
Příloha X

Příloha XI

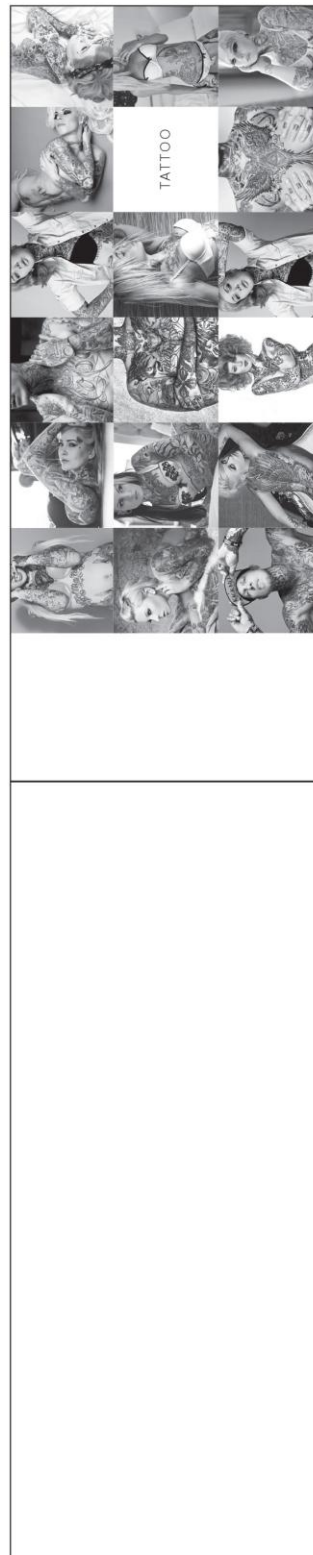

Příloha XII

TETOVANI | PIERCING | KORZET | MIKRODERMALNI IMPLANTAT

Physical
TRANSFORMATION®

Příloha XIII

Příloha XIV

Příloha XV

Příloha XVI

Zdroje obrazových příloh

Použité fotografie v praktické části diplomové práce jsou převzaty ze stránek:

www.facebook.com

www.pinterest.com

www.google.com